

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Излази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

»Женски шегрти.«

Потребно је, да се и ми изјаснимо о овом предмету, те узимамо ову прилику за zgodну, да кажемо и ми своје мишљење.

У нашем оностраном народу отпочет је нов покрет на просветно-привредном пољу. Друштво Привредник у Загребу, које је лепим успехом отпочело радити на подизању Земљорадничких Задруга у нашем народу и на смештању српских шегрта по разним занатима и крајевима, дошло је на нове мисли, да помоћу оностраних Добротворних Задруга Српкиња покрене рад, да се и женска деца из српских сиромашнијих породица смештају по добрим и имућнијим српским породицама као питомице или раделице, те да временом ова деца замену по српским кућама оне туђинке млађе, које нам силну зараду односе и себе привредно дижу о нашем труду и нашој крајцари. Тим начином, мисли Привредник, да с једне стране подигне у нашем народу окретнији, уреднији и спремнији женски подмладак за домаћи живот, а с друге стране, да му на тај начин створи извор за заслугу, а обе стране имућнија и слабија класа нашег народа, да се испомажу у привредном напретку. Ствар врло племенита и похвална, кад се са идеалне стране посматра, али и та ствар, као и свака друга, има и својих тавних страна, кад

уђе у практичан живот, зато се и буне многи наши духови против овог подухећа.

Добротворна Задруга Српкиња Панчевкиња прихватила је, као што смо у прошлом броју циркуларом показали, ову замисао и позвала је и све остале оностране сестринске задруге, да се и оне придруже њима и да пораде на томе, да се и у пракси изведе та замисао. Колико нам је познато прихватиле су ту идеју досад и обрекле Привреднику моралну и материјалну потпору, новосадска, сомборска и вуковарска задруга, а великокикиндска је још прошле године отпочела у пракси изводити ту мисао, а познато нам је, да нису противне томе ни бечка, ни пакрачка па ни даруварска задруга, али је свуда искочила бојазан, да се неће моћи извести у пракси, јер је наш народ и сувише конзервативне природе, а према својој женској деци и њиховом моралу и сувише осетљив; поред тога има и много урођеног поноса, те не допушта, да му женско дете иде у службу, то је за њега одвећ понижављуће и пре ће подлећи физичној пропасти, но што ће допустити, да се његова женска страна понизи до обичне слушкиње. Друго је то са шегртима. То не сматра за слугу, него за ученика, као и ђака, и то траје 2—3 године, па је онда свој господар и често и господин (као трго-

вац, машиниста и т. д.) док код женске деце, која одлазе у туђе домове за слуге и слушкиње није тај случај. Тамо остаје женско дете за сва времена или док се не уда, туђа раделица, а како нам је познато, да се данас тешко удају девојке и из бољих кућа, а камо ли оваке туђе раделице, јер и наш мушки свет има свог поноса, па се стиди, да узме слушкињу. Што је тај женски сталез тако ниско пао у очима нашег народа, кривица је од самих тих раделица, које су повлачене из суседних народа Немаца, Мађара, Словака, Русина и др. и које су већином својим моралним владањем понизили тај сталез до најниже врсте. Истина, да у том носе много кривице и сами домови наши и страни, јер нису ту чељад довољно пазили и чували и сад је тешко и чисто немогуће стварати у нашем народу боље мишљење о тим раделицама, па је отуда и тешко приволети родитеље, да пусте своју женску децу, своје најдрагоценије благо и своје најчистије идеале женског морала, да пођу на тај понижен и морално извикан пут. По нашем мишљењу одупреће се томе морални укус и народни понос по свима крајевима и ми судимо, да ће се тим врло мало успети код нашег народа у том правцу. Покушаји у Вел. Кикинди, колико смо извештени, већ се осујетили, па ће тако бити и на другој страни. Покушавало се и овде у Новом Саду, ал' се није дало ништа учинити, а добили смо извештаја и из Пакраца, који то исто тврде.

Но баш кад би се временом и постигао бољи резултат чему се и надамо и кад би се свет наш било наговором, било нуждом приволео, да даје своју женску децу у службу, настаје питање, шта ће бити од женског морала и куда ће нас после то одвести? Јер данашње стање наших и осталих домована, који потребују млађе, не можемо изменити; не можемо на једанпут ни истиснути из друштва све стране и морално пале млађе, а не можемо ни сачувати нашу децу да се не мешају и не долазе у додир са тим особљем, те је сасвим оправдана мисао, да ће већи део и наше деце као млађи, истим трагом поћи у

моралном погледу, као и већина данашње чељади.

Зато је у нечем основано мишљење наше Велинке, која је о том предмету говорила у прошлом броју нашег листа.

Ми доносимо ниже и два мишљења наших задруга из Панчева и Сомбора о том предмету, који обричу, да ће највећу бригу полагати, да се бојазап Велинке отклони и ми смо уверени да ће тако и бити, али ми држимо, да би се овој идеји и ствари више помогло, кад би се поред рада наших добротворних задруга усвојио још један начин.

Привредник и све наше Добротворне Задруге у првој линији смерају да се тим путем изуче наша женска деца за добре домаћице, па да се кроз 2—3 годпне врате својим домовима и својим родитељима, да наставе свој обичан живот, али у бољем и напреднијем правцу. Ми мислимо, да би се та цел постигла брже и боље школом.

Наш народ цени школу и верује у њену добру страну; школи би он и радо поверио своје дете, и школа би много пре и много боље извела ту мисију него поједини домови, јер домови и домаћице нису свуда ни подесни за обуку и упуту; често баш они кваре, што би требало да поправљају, а ни Добротворне Задруге, ни Привредник нису у стању, да завирју у сваку кућу и да гледају, шта се збива у четир зида. Кад они дознаду, може да буде већ доцкан за ону питомицу, коју су поверили једној или другој породици.

Зато би наше мишљење било, да се за ову цел дижу школе у свим нашим крајевима, школе за домазлук и паметно и напредно кућење, где би се сиромашнија женска деца бесплатно примала и учила и из које би после сиромашнија деца, већ као изучена и упућена, лако могла наћи заслуге и зараде у кућама, које би сами родитељи изабрали и коме би сами они поверили. Така би деца, већ као одраслија и морално очврсла, и сама себе чувала и тражила боља друштва, а с њима би и домаћице лепше поступале, јер би уверене биле о честитости и ваљаности њиховој. Така би школа добро дошла и бољој класи народној, јер би се

ту изучиле кућевним пословима и деца из бољих кућа, што нам је такође од потребе и још како велике потребе, јер деца из бољих кућа уче и сувише теорије а у пракси су неука и кад се удоме и приме кућу на себе не умеју ни да се окрену без млађих и страних особа, па нам и с те стране пати много не само привредна страна него се често с тога залеже у наше породице црв неслоге, која после разори и кућу и породицу. Са школом би се очувао у народу и његов урођен понос и његов морал, који не може још да се сложи са данашњим духом времена, а који и не треба насилно рушити и поткопавати, јер је то лепо и велико благо народно.

Ми мислимо, дакле, да се засад покуша са смептањем наших девојчица из занатлијских и грађанских кућа, као што се и с мушком децом отпочело, да се упућују на разне занате помоћу Добротворних Задруга и Привредника. Нека изучавају разне ручне радње, као што је шав и крој белог шва и одеља, вештачко прављење цвећа, модистински и рукавичарски занат, машински вез и чарапарски занат, плетење сламних и других шешира и у опште све оно, што засеца у женски домаћички и накитни посао и што се данас по целом свету ради, па и код нас тражи. Ту ће многа наша женскиња наћи ухлебе без да излаже себе искушењима неваљалог света, и многа ће се кућа и породица наша тиме подићи и унапредити.

Међутим нека Привредник сам или помоћу Добротворних Задруга, кад наши народни фондови не могу, ствара и домаћичке школе по свим нашим крајевима, а за сад једну за наше крајеве у Хрватској и Славонији, а другу за крајеве у Угарској, које би обухватиле све струке домаће потребе, а сваке зиме нека заведе дво или тромесечне течајеве у појединим већим местима као упутство за женску одраслију децу у вођењу куће и кућевних послова, где би се и хигијенски прописи учили, поступак с малом децом упознао и у случају озледе и друге несреће како би се брза помоћ пружила.

То би биле као неке повторне школе за нашу женску омладину.

Тако би се, на тај начин, по нашем мишљењу, најлакше, најбрже и најбоље завео у наше домове блажији обичај, напреднији рад, бољи живот и онда, кад се врате мушки шегрти из света, ако се врате, неће окретати главе од оваких другарица и неће тражити туђинке за сапутнице, него ће бирати себи друга из круга својих сестара, а таке ће бити и у стању, да га усреће и унапреде.

Допис из Панчева.

Штовани Господине Уреднице!

Ви сте у једној опасци, а под чланком »Женски шегрти« у 6. броју цењеног Вам листа од ове године донели, како ћете и сами првом приликом изнети своје мишљење о најновијем покрету наших женских задруга, који као што је познато иде за тим, да последње узму у своје руке и послове око намештања сироте српске женске деце по српским домовима, не би ли женске задруге и овим путем и овим начином одговориле што боље својим задацима и т. д.

Обећали сте дакле, да ћете проговорити о предлогу Панчевачке Женске Добротворне Задруге, — о коме предлогу изнесоше своје мишљење већ и наше прве оностране задруге Српкиња, — међу њима ево на првом месту новосадска, — и то у корист предлога Панчевкиња.

То ми, видите, даје повода, да Вам напишем ово неколико редова тим пре, пошто сам као перовођа и тајник Задруге Српкиња Панчевачких имао прилике да упознам становиште исте до најмањих ситница.

А како су далеко замишљаји и тежње Панчевачке Добротворне Задруге од оних по новинама приписиваних јој!

И о чему се ту све није писало! Не оста ту на миру ни сирото »најдрагоценије благо« и т. д. које тобоже, баш најновијим заузимањем задруга долази у опасност!

Да видимо дакле, какве је закључке донела Добротворна Задруга Српкиња Панчевачких, покренувши у своје време питање о намештању женске сироте деце а по српским домовима.

Добротворна Задруга Српкиња Панчевачких у намери, да своје тежње изнесене у своме прогласу што пре и што успешније оствари, установила је у првом реду *пишомачка места* по *домовима* својих *чланица*. Она намешта дакле младе, добре, сироте, здраве Српкињице по српским кућама као *пишомце* своје, а желећи да даде прилике Српкињама, да се науче домазлуку, кућарству.

Није лепо, не хтети претпоставити, да би добротворне задруге највећом опрезношћу намештале своје питомце по кућама својих чланица.

Не, ја идем даље, — а ово није само моје мишљење, зар је тако немогуће веровати, да женске задруге често *ни свакој својој чланици* не би поверовале своје питомце, јер многе куће већ по занимању домаћих не би биле за препоруку. Кажимо куће у којима је и мушких млађих и т. д.

Закључила је даље Добротворна Задруга Српкиња у нас, да ће она, — све је ово у свези једно с другим — преко своје *поверенице* водити сталну бригу и свестрани надзор над својим питомцима. (Узгред буди речено, задруга је наша за ову годину за *повереницу* око својих *пишомца* изабрала своју *пошпредседницу* гђу Јелисавету С. Теодоровића.)

Свака чланица задруге, (јер понављам, само о њима може овде бити реч) која прима питомца женске задруге у своју кућу, биће дужна да уплаћује месечно на књигу дотичног питомца своту, коју са случаја на случај одређује повереница са председницом. (Нема ту ни спомена о бесплатној служби!)

Дужност поверенице биће, разуме се, — да од времена на време обилази куће у којима се питомци налазе, како би се уверила о понашању питомца,

као и о том, поступа ли се са питомцима онако, како би се ови могли чему и научити.

Решено је да задруга, разуме се, — не ће допуштати својим питомцима да *излазе* из куће по својој вољи, да се *помодно* носе и т. д.

Једном речју, Панчевачка Женска Задруга *промислила је добро* какве се ствари лађа, пре него што је позвала своје остале сестре, да и њих задобије за т. зв. привредну акцију наших задруга.

Изнашана су у њеним седницама, у преписци њеној са »Привредником«, у непосредним преговорима са »Привредником« мишљења за и против од много јаче вредности и дубљег смисла, него што су управо смешне претпоставке понекојих писаца, као она, узмимо, да ће се питомци женских задруга баш упливом последњих — шта ли, навикавати на — моду!

Да, али ми заборављамо, није сваком смртном дато, да »проучи народни живот, па тек онда да *ради*«.

Та у нас у Банату, баш по *селима* нећемо моћи наћи недељом и свецем Српкињу девојку »без шешира, фехера, рукавица и шлајера«!

Па онда остала приговарања редом, без разлике! Како је, не знам »боље, нека раде наше Српкиње и у творницама *и ма где*, само нека су код куће (!) крај матера.«

Не знам, како замишљају ово последње присталице »творничких радница«, јер да преко целог дана у творничком здравом ваздуху, у друштву страних несрпских девојака и то понајвише свакојакних, нема места матерама, очевима, браћи, о том држим излишно је »паметном« говорити. Треба те девојке гледати и *слушати* кад се увече враћају из творница...

И још нешто.

Није Добротворна Задруга Српкиња Панчевачких издавајући свој проглас, никада помишљала, да наше ратарске девојке *отаргне* са домаћег огњишта и од пољопривредног рада.

Али да има у нас сиротиње и код ратарског сталежа, која ван куће и ван своје њиве зарађује свој насушни хлеб, то показују баш раденице по творницама.

На то и другу многу сиротињу — и сеоску и варошку — помишљала је Панчевачка Добротворна Задруга.

Помоћу својих питомачких места, а у служби по кућама својих чланца, мисли она ту српску сиротињу да спасе и од болести, — јер значи ли што друго творнички ваздух? — и од неваљалства, а уједно, да је научи домазлуку и кућарству.

И онда долазити, па са неке висине приписивати задругама, да ће баш оне, старајући се о свему овом, данас сутра постати »рушиоцима лепог девојачког поноса«!

Шта је ово ако не неразумевање ствари!

Све остало, јасно је, доћи ће већ од себе самог.

Променуће своје мишлење онда, о оваким питомцима и онај »берберин — момак — војник у Новом Саду«. Јасно је.

Ми одавде не познајемо наше »просте« Крајишнике. Али познајемо наше Бачване, Банаћане. Имамо прилике да их видимо и о берби и на моби и у колу...

Изгледа, има нас, који данас поштено српску грађанску кућу сматрају *неспособном* за ову лепу спасоносну ствар.

Добротворна задруга Српкиња Панчевачких — самном заједно — верује у ту способност наших грађанских *свесних* кућа.

Ово је налазио за потребно, да Вам саопшти — ради саме ствари — Господине Уреднице,

са одличним штовањем Ваш

Др. Никола Милутиновић,

тајник

Добротворне Задруге Српкиња Панчевачких.

* * *

Допис из Сомбора.

Славно уредништво!

У 6. броју Вашег цењеног листа изишао је један чланак под натписом »Женски шегрти«, у коме дописница истога чланка у најцрњим потезима износи опасност, која прети нашим Српкињама од тога, ако би их пустили у свет.

Нећу се упуштати у доказивање противнога, али молим славно уредништво, да би изволело штампати и моје скромно мишљење, које ћу у најкраћим потезима извести.

И Сомборска женска добротворна задруга у својој седници држаној 15. јуна о. год., решила је такође, да се прими бриге око намештања српске деце, било овдашње или из Хрватске и Славоније у добре куће и умолила је управу »Привредника«, да јој да упутства и услове, под којим ће децу слати.

Ја не знам какво ће упутство добити Српска добротворна задруга у том погледу од управе »Привредника«, али мислим да Српска женска добротворна задруга треба сирото српско дете да намести само у такову кућу, где се домаћица обвезе да ће јој бити друга мајка и да дотично дете неће сматрати као просту служавку, него као усвојено дете, које ће у кући морати радити и на све поверено јој пазити, а домаћица се има старати, да ова научи сваки домаћи посао а по могућству и ручни рад, најпотребнији за сваку домаћицу; особито има да пази на морално владање повереног јој детета.

Дотично дете не сме место променити без поверенице, коју женска задруга изабере.

Даље нисам никако да деца служе бесплатно 2—3 године, него да им се одмах одреди према раду и награда, а из тог новца да је дужна домаћица дете скромно одевати, што пак преостане укњижити, тако би дете већу вољу на рад имало и отимало би се, да што више и боље научи и ради.

Кад би пак такво девојче изучило кување, глачање и друге домаће послове, тако да би могло заслужити 16—20 круна месечно, а кућа у којој је била 4—5 година не може толико да плати, онда да се намести у кућу, где би према већем раду и већу награду могла добити, али под истим условима, а ако је могуће гледати, да је до своје удаје у једној кући.

Гђа Велинка вели у своме чланку, да би наше српске девојке морално пропале, кад би се одале да служе, јер су без надзора матерна. А зар је једна девојка пропала, која није служила него је

радила поред зидара, у пиварама, на цигланама и по творницама, где су непрестано у друштву мушком, без ичијег надзора, што је много опасније него да је у доброј српској кући. И још више и пре пропадне сироче без оца и мајке, које проведе цело своје детињство потуцајући се од немила до недрага у нераду, те тако још као дете рећи, веже се какве моралне пропалице и сасвим пропадне.

Зар не би било боље за тако српско девојче, да је у доброј српској кући, где ће изучити сваки рад и моћи заштедити коју пару, па се тако удати за вредна ваљана момка, па после обоје да раде и чувају.

Не, није крива служба и рад, ако је која наша девојка пропала, него мода и нерад и што наша девојка, кад служи, ретко да ноћива у кући своје гђе, него иде кући на ноћиште, па пошто мати не зна кад од гђе пође, а гђа кад кући стигне, може у таком случају да посрне, особито ако се подигла на моду, а то је скоро случај код свију, које почну да служе; томе треба стати на пут и онда не би било опасности.

Нисам ни ја да иду у службу оне наше сељанке, које имају у кући, да могу као што каже гђа Велинка, лети у пољу радити а зими ткати, прести, вести и стоку неговати, него оне, код којих је пука сиротиња, где је дете без оца особито без матере, дакле сироче; ту је боље да је у доброј поштеној кући, него да иде по пословима где је непрестано у мушком друштву и где не научи што јој као домаћици и жени треба, а

знамо, како су у томе наше жене врло невеште; ретко која зна добро скувати а о нези деце да и не говоримо; а то је за народно здравље од врло велике важности.

Кад би тако једна девојка била очувана у моралу, научена на рад и скромност а при том имала 3—400 кр. уштеде. Зашто је не би могао узети честит свршен занатлија? Та овде у Сомбору умрла је недавно једна гђа, која се као такво усвојено дете удала за занатлију, а као удовица за званичника и иза себе оставила 20 до 30 хиљада кр. својим добротворима, читаоници и на друге добре цели; а могла би навести још 2—3 примера, како су од тако усвојене деце постале ваљане и имућне жене. Та наше мајке нису некад ни држале друге млађе него такве усвојенице.

Гђа Велинка даље каже, да наши домови нису као пре, т. ј. да се у њима не чува српски понос; нити се пази на млађе као што би требало. Може бити да има случајева, али ја држим да је врло мало српских домаћица, која ће трпети у својој кући неморал.

Па ако их на жалост и има, зар се то не да поправити? Особито кад се ми још сећамо какве су домаћице биле наше матере. Зар онда не бисмо могле бити и ми исте такве? Зар не бисмо могле научити и наше кћери, да пазе на своју кућу, да траже срећу у њој и да јој очувају понос? Није доцкан ако се тргнемо и у дванаестом часу.

Сомбор, 20. јуна 1905.

Јел. Коњовиќа.

Скопско декле.

На обали Вардаревој —
Усамљено декле моје
Платно бјели, воду гази
И тијано пјесму поје...
Лијепо је декле ово —
У очи ме чисто баје,
Заклео бих се на ћитабу
Аморова ћерка да је...
Бијела је као лабуд
Умиљата као јагње,

Скопље, 1904. г.

У свом вјеку — н'јесам виђо
Дјевојчице љепше, лагње...
Плетенице њене русе
Низ плећа је цв'јегна бију
А на л'јепим хаљинама
Везови се разни вију...
Запитах је, чија ли је,
А слатка јој р'јеч потекла:
»Ја сам ћерка српског рода,
А поносна скопска декла!«

Јово Г. Поповић.

Поздрав Скопљу.

Поздрављам те Скопље драго,
Успомено сретних дана,
Дично гњ'јездо соколова,
Прјестоницо цар Душана.

Поздрављам те граде стари,
Што си моме Српству дика,
И к'о спомен прошлости нам
Ти си зенит мог видика...

Поздрављам ти твоје куле —
Пусте дворе — српских цара;
Из којих се широм Српства
Разносила слава стара!...

Поздрављам те Скопље мило
И твој Вардар, шумну р'јеку,
Што са својим бјесним вал'ма
Чини хуку, тутањ, јеку...

Скопље, 1. октобра 1904.

Поздрављам те жално Скопље,
Све но што се твојим зове;
Старе дворе, — сузни Вардар,
Браћу своју, соколове...

Теб' поздрављам, а њих грлим,
На вреле их стиштем груди —
Било дању или ноћу —
Ил' кад сама зора руди...

А при таквим поздравима
Кане суза — Срб-Бошњака,
Те за борбом једном новом
Пробуди ми с' жеља јака...

Да узјашем на свог вранца
И уз звекет јатагана
Да повратим Скопљу своје
Стари земан цар-Душана!..

Јово Г. Поповић.

Крај ковчега.

Са гранчица тиче поју,
Све весело с' ведра дана;
Из градине ветрић носи —
Диван мирис јоргована.

А у соби крај ковчега —
Под теретом многих лета,
На столици својој малој —
Спустила се баба Цвета.

Отворен јој ковчег стоји...
Та и он је већем стари;
У њему су, шта мислите —
Све погребне њене ствари.

Сетила се стара бака
Јоште зором ствари своји';
Па узела да разгледа —
Да л' јој све у реду стоји.

И све стоји ко што ј' било...
И мараме и пешкири;
Па и покров онај бели —
Из прикрајка једног вири.

Гор. Милановац.

Разгледала ковчег бака,
А срце јој боли стисли;
Крај ковчега утонула —
У дубоке своје мисли.

У ковчегу овом негда
Где потребне сад су ствари;
Лежали су скупочени —
Девојачки њени дари.

Ах, за њу су увек биле
Драгоцене ствари ове;
Кад год их је претурала —
Снивала је лепе снове.

О, како је све пролазно!
Време ово чуда ствара;
Време носи и односи,
Време гради и обара.

»Како младост брзо мину...«
Уздахнула баба Цвета;
Сетила се слатких дана,
Сетила се слатких лета.

»Ово време журно лети
»Ко тичице лако крило;
»Нечега се сећам тако,
»Као да је јуче било.

»Кад дарове девојачке
»Ређала ми рука лака —
»Нисам онда ни мислила —
»Да ћу некад бити бака.

»Зар би могли и мислити,
»Када спустих рухо бело;
»Да ће доћи после њега —
»Друго рухо за опело.«

Уздахнула баба Цвета
Крај ковчега свога стара;
Гледа спрему за сарану
И у болу проговара:

»Јоште који данак само
»И мене ће земља скрити;
»Извадиће ове ствари
И ковчег ће празан бити.«

Влада М. Луњевица.

О Вредне руке.

Вредне руке злата вреде. Вредце и умешне руке никад се платити не могу. И најбогатији човек је сирома ако не зна ништа радити, ако ни на какав посао није научен. Богатство се измакне, изклизне се, оде, пропадне, а вредне и умешне руке су непропадљиво богаство; ко такве руке има, па још уз њих и памети, за тог де берите бриге: тај ће знати заранити, добити и стећи, знаће сваку неимаштину и беду — које највише човека срамоте и понижавају — од себе одстранити и удаљити, и никад неће злу и напасти подлећи. Кратко би се могло рећи: богаство, па ма колико оно било, нешто је несигурно и непостојано, а вредноћа, рад и ваљане руке — то је благо, које не може од нас никад нико уграбити и отети.

Грађани северо-америчких држава имаду леп обичај: они се не старају толико да својим синовима и кћерима оставе новаца или каква другога блага, већ се старају да своју децу ваљано васпитају и упуте их у корисне послове и извежбају их у разним радностима, и тако им широм свет отворе. Из тог се види, како су Американи практични и мудри. Они знају да се богаство да и стећи, само ако човек има бистру главу, умерен живот и вредне руке.

У Европи већ се тако не ради као у Америци. У Европи сила је таквих родитеља који држе да с тим све обавезе извршују прама својој деци, ако им стеку и осигурају коју хиљаду. Богатији сталежи у Европи о синовима се како тако постарају, али о кћерима скоро никако. Ако ништа а они бар своје синове дају на разне школе и шаљу их у свет да се бар донекле истешу и памети дозову. Додуше богате фамилије шаљу и своју женску децу у школу а и код куће их уче којечему, али то све не значи ништа друго до трошење улудо и новца и времена: јер девојчице се ни

у школи ни код куће не уче, тако рећи, ничему корисном и паметном.

Ово што овде наводимо није из прста исисано, већ је права истина, о којој се свако може уверити ко са отвореним очима кроз свет иде и посматра како живе тако називани богатији сталежи. Али већ и у Европи велики народи почињу се уверавати да је потребно да се и људи из средњег и вишег сталежа исто онако као и они из нижег и најнижег уче обављати све људске радове, без зазора, мудро и разумно.

Један немачки часопис тужи се како су немачке девојке из *бољих* (т. ј. имућнијих) кућа неукне и неумешне у сваком домаћем раду и послу. И тај немачки лист не криви зато девојке, већ криви њихове родитеље, нарочито матере.

— Свака је мајка — пише у том немачком листу — срећна, само ако може своју кћер сачувати од сваког телесног посла у кући и дворишту, јер се стиди да њена госпођица-ћерка ма какве »просте« послове врши. Није шала кћер би могла испрљати своје мале обле прстиће или какав жуљ добити на свом глатком њежном дланићу, па шта би онда рекао о њој свет!

Из тих речи може свако правилно закључити, да сујета није ништа мањи порок од лењости, распикућства, пијанства и т. д.

Неразумне матере мисле, да је то добро, ако им се кћери облаче по моди, ако се науче понешто на клавиру свирати и који страни језик, обично француски, говорити. Таке девојке, каже писац у поменутом немачком листу, не могу бити ни добре надзирачице, а камо ли строге и ваљане домаћице у кући; оне кад се већ једном удаду непрактичне су и хаљкаве до зла Бога у кући. Оне су у кући само као фигуре, а прави су господари кухарице, собарице и остало

службено особље. Таке жене не про-пирују у кући огањ, већ га гасе и упропашћују себе, свога човека и децу. Због тога букне често и свађа међу супрузима, којој никад краја нема.

Зато тај Немац, а с њим се слажу и хиљаде других мудрих људи, упућује имућније родитеље нека своју женску децу обуче и спреме, како би знала кад једном одрасту добро у кући радити и господарити. Жене које се само коче, гладе, дотерују, *фино и по моди* облаче, по речима тога писца, више су одане и неморалном животу, више падају, греше, убијају углед свој и свога мужа, а и своју децу, ако их имају, унесрећавају и упропашћују, што је врло редак случај код жена вредних, скромних и добрих газдарица. И доиста већ неки богатији Немци старају се да својим кћерима даду боље и разумније образовање, гледајући да их науче и приготове за сваки користан женски посао, који је позвана свака домаћица вршити и обављати, јер: *кућа не лежи на земљи, већ на жени.*

И Немци се већ угледају на Американе и почињу схваћати, да већу цену код жене имаду веште и вредне руке и разборитост, него ли Бог зна како богаство, јер богаство пролази, њега нестаје, оно ишчезне.

Чеси су мален народ, али су они ипак крепки, чувени и снажни, јер код њих не само да су мужеви вредни и предузимљиви, већ и њихове жене

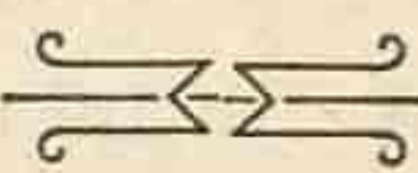
злата вреде. Чешке жене су краљице у своме дому; оне у својим кућама раде све своје послове саме и тако се мудро старају о домаћем газдинству, да је управо дика у то њихово мало краљевство доћи, јер је ту све на свом месту, све пева, све је у реду, све цвета и све је пуно среће и божјег благослова. И што је још врло важно, све што човек у њиховој кући види, купљено је и набављено од чешког занатлије, трговца и т. д.

Ми Срби живимо у мучним приликама, и ми ћемо се тек тада моћи очувати и спасти од пропасти, ако наше жене буду честите мајке, изврсне и добре домаћице, те скромне, чедне и родољубиве Српкиње.

Чули смо како већ и Немци наричу и боје се да неће код њих наступити разврат и у породици и у друштву, ако њихове жене буду и надаље расипачице, место праве газдарице и домаћице. Ми смо Срби мален народ, стога је нама десет пута више потребније но Немцима, да наше жене српски раде, мисле и осећају свакад и на сваком месту. Ако наше жене буду имале бистру главу, разбориту памет и вредне руке, онда ће и у нас све боље поћи и све се боље окренути.

Ми верујемо да српске жене имаду и свести и памети и поноса свога, па неће допустити да их жене других народа претеку ни у којој врлини.

»Привредник«.

12 = :

Свако јутро гледао сам,
На истоку сунце јасно,
А сад тражим, рад бих видит',
Мила, твоје лице красно.

До сад бјеше најљепше ми
На уранку сунце сјајно,
Али сад га надмашило —
Слатка, твоје лице бајно.

Шта од неба да ја тражим,
На земљи је сунце моје —
Не од неба — већ од Бога:
Дај ми Боже сунце моје!

Душан Зорић.

М а т и !

Твоје наде цвет је свено,
Твоје сунце преста сјати,
Срце моје саломљено:
Мати, мати!

Ти си бледа, ко смрт бледа,
Пакост, злоба, свуд те прати,
Крв ти пију твоја чеда —
Мати, мати!

Алексинац.

Још се надаш, надом тешиш:
»Бог је добар, он ће дати!«
И не слугиш, како грешиш —
Мати, мати!

Твоји синци, твоји нису,
Нит их смијеш својим звати,
Туђе слуге постали су.
Мати, мати!

Авдо Карабеговић.

Пружаш ми белу руку...

Пружаш ми белу руку,
Ти, мило, слатко лане,
И чекаш да на руку
Мој врео пољуб пане,
Да око твоје тада,
Поносно на ме плане.

Прихваћам, чедо, руку,
Ал' пољуб, тај нек' чека:
И ако твоја рука
И бела је и мека,
За вигове сам таке
Ја — одвећ матор зека!

—булбуц.

Наша народна умјетност.

Пише Јелица Беловићева.

II. Естетско празноверје.

Нема те жене, која може да одоли љепоти чипке, која се чипком радо не кити, која на изуст не зна све називе, која мода даје чипки, као „Spitzengewölk“, „cascades en dentelles“, „бијела пјена“, „тајанствено вело за ружичне и беле дивоте“ и т. д. Тражити дакле од наших дама, да шире пропаганду веза и чипке из домаће индустрије заиста не значи превелику жртву, то ти је исто, што наговорити птицу да пјева... Бесмислена (често) китња и испразни (обично) луксус може да добије смисао културни и родољубни, ако се китња удеси са умјетничким схваћањем љепоте, а луксусом помогне домаћи обрт.

И најкруће свезани цеп „златнога супруга“ отвориће се, када му „брижна женица“ стане гукати онакове „важне“ разлоге, из којих жели, да набави нову рубенину или нову хаљину. „Умјетност у свагдањост“ овако се може дивно унети... Интелигентна госпођа, која путује

љети на море или у иноземство са пуним ковчегом тоалета и рубља у народном стилу свога завичаја искићеном, није ли то права културна миспјонарка? Она додуше не иде међу дивљаке, али иде међу свијет, који је обикао у нама виђети дивљаке и варваре. Њезина је мисија дична, ако „велики свет“ увери о противном, па још и са красним доказима наше народне културе, са везовима.

Данас у доба, када се индивидуалитету сваке руке дају тако голема и важна припознавања, зар није таман прави час, да се и ми са пикантним индивидуалитетом својих народних умјетнина подичимо и пред Европом похвалимо?

Биће их међу нашим свијетом можда, који ће са висока критизирати овај мој „тако велики занос“ за наше народно благо; али овима, које критикујући не надахњује ни савјест, ни дужност, ја мирно добацујем речи Destouches-а, који вели „la critique est aisée et l'art est difficile“.

Ја прије свега хоћу, да уништим *естетско празновјерје у наших госпођа*. А тога има, Бог да прости, наиме Бог љепоте! Ја што је друго него естетско празновјерје, када у нас *као лијешо* ваља само оно што је туђе? Туђ туђему, теби твој долкује, то је народна реч, у коју само још школска деца верују. У пракси одраслих ју нико не слуша...

* * *

„Аманет Вам, српске жене — народна ношња и народни рад!“ — — — Савка Суботићка.

Везови су као и цвијеће. Ко љуби цвеће, не може да остане хладне душе ни наспрам везова. „У округлој природи цвет је утеха“, како красно вели позната мисионарка мира Berta von Suttner, а њезине речи могу се пренети и на подручје везова. И овдје је цвеће, које се роди испод људских прстију, а ниче из најплеменитијег семена људске Психе.

„У свету цвећа ја видим јамство за уверење, да је умиљатост и љепота интегрирајући део плана васељенског. „Нека буде светло“, то је реч, коју је Створитељ изговорио заповедним тоном, али „нека цвати, нека буде љепоте“, заповедно је са осмехом на лицу“.*)

На чијој је кући цветак на прозору, ту слободно уљези, на којој је девојци ситан везак, тој слободно веруј. Вредна је, руката је. Везови су цвеће у перивоју народне просвете. „Нека цвати“, то мора да је жеља свакога, коме је стало до благостања, до културе и до среће, па и до морала народна. То цвеће носи чак и плода као знаменита грана народне привреде.

Кад гледам у танане *уметничке наше расилише*, чини ми се, да гледам у вилинске сне, у Љељове и Ладине сањарије и љубавне сплечице. Дакако да су у тих бића вазда само свилно-њежне емоције, само као пахуљице танане сензације, које живце голицају слатко, фино и лагано баш као и уметнички дојмови са љепоте народних расплита. Па једаред,

*) »Briefe an einen Toten«, E. Piersons Verlag. Dresden 1904.

када су неко кршно пастирче виле примамиле к себи у вилинске дворе, онда је зар оно у њих на душецима белим видело те прекрасне радове и од њих крадом их понело својој драгој на земљу. Отуда чаробни узорци у наше моме из народа!

Мило је говорити о љепоти, коју таква уметност у живот уноси. О, кад бих могла изразити и уверити све дичне Српкиње колика је снага у радости и колика је побједоносна моћ у љепоти, која може да изађе испод белих им прстића!

Велика је врлина наше народне везиље и то, што она умије своје орнаменте за везове удесити *у врло срећној пропорцији са предметом, на коме их ради*. Дојам им је и с те стране угодан и спокојан. Има ту нека отмена природност, која нас осваја, баш као што нас лако освајају и људи, у којих има то својство. Нарочито и у нашим расплитима нема ништа те руке, што 'но обично поругљиво крсте са: „marktschreierisches Impornieren mit Kunstsinn.“

Расплити, а и други сваковрсни везови леже на скутима лепе наше женске из пука тако као да се посве само собом разумева, да онде леже, они су искрено у слози са материјалом и са кројем њезина одеда. Нема ту на силу тражене ни у лажи нађене параде, ни икаквих сурогата љепоте ту нема. Узорак и шара веза на њој вазда одговарају величини предмета, на коме га ради.

Њежне узорке обично наше везиље раде на мале предмете (на рупчиће, јаглуке, јаке, пасове, тканице, и т. д.), а крупне узимљу опет на веће (на стобњаке, чаршаве, ћилиме, засторе, прстираче итд.). Замислите само како се доимље њежан (zartgemustert) урнек на големом пољу и простору! Тај је ту скоро вазда безукусан и малишав, ма да је у детаље још тако вешто и лепо израђен. Изгубио би се на оној големој чистини, особито ако није у густо везен.

Големи орнаменти виде се опет на малим предметима као да их својом величином желе притиснути, пригњечити. Они

убијају сваки ефекат љепоте, мука нас хвата гледајући у њих.

И акопрем дневице можемо да иску-симо дојмове овима налик, ипак већина људи не мисли, како је *нада све важна* раздиоба и пропорција узорака у при-мјени на који вез. У старијих генерација наших везиља бијаше баш и за овај мо-менат — можда несвесни — али свакако фино развијени осећај такта. Данас би ми тај — понегдје већ замрли — осећај и такт свесно и поновице морали нао-бражавати и будити. *Јер фини такт је основ стиља.*

Отмена дражест наших нарочито ста-рих везова стоји баш много у тој *правој* (richtige) *раздиоби* фигура у простору, а ова оку годи и живце умирује, као што уху годи симпатичан глас, ако и не па-зимо на садржај говора. Годи већ тиме, ако није прегласан ни претих, пренагао ни преспор. Мисле ли на то наше учи-тељице?

И овде видимо, како је естетска на-образба важан део свега узгоја толико у

појединаца, колико у читава народа. А снажно средство за његу естетских чув-става нуђају и народни везови. Не рече ли сам наш добри народ у својој посло-вици: „Родила мајка кћерку, да је на-учи вести.“

* * *

Љепота се и ругоба у нама најприје јавља у облику чувства миља и немиља. Психологија нам даје одговора на питање какве морају бити оне појаве, које имају у нама побудити чувство љепоте, она расправља и о самом чувству љепоте, те психологији предстоји још много задаћа, да реши на пољу естетских чувствава и да даде готове резултате естетској науци. И одатле видимо, како је нужно, да је учитељица ручног рада опсежније нао-бражена дама, која не ради тек посао свој механичним путем попут строја, него умије у наставу ручнога рада улити жи-вота, душе, чар праве љепоте, душе, љубави и заноса. Хоће ли се то и код нас увидити?

Некад и сад.

Кад сам ти се дотакао
Медних уста први пут,
Срце ти се разиграло,
Цептила си као прут.

А сад љубим где те стигнем,
Пољубу се не зна број;
Од те среће, сад ни после,
Ја не желим лепши рај.

Београд.

Јова.

Сан на селу.

У пролеће лепо цвеће
мирише,
Славуј пева, душа снева,
уздише.
Близу дома лепа мома
сеђаше.
Туда прођох, до ње дођох:
— везаше.
Назвах Бога, - можда стога!
— устаде,
Мала ћутња, као љутња,
настаде.

Па ћу рећи, к'о молећи:
— девојко!
Само једен, сладак, меден,
лепојко?!...
— »Дођи вече« - најзад рече -
»на село«.
Тада плану и уздану
»за цело?«
Дан се крије, мрак се вије
лагани:
Месец сјаје, пас залаје
погани;

Цвеће мири, дева вири
код плота,
А у душу мене гуши
топлота.
Те под руком као с муком
пођосмо,
И до сена, још зелена,
дођосмо.
Сад већ смедох, па и хтедох
грлити:
Жена зевну, певац певну
код прага,
Оде санак, варљив мамак,
без трага.

Подгорац (оридски Дримокол) у Македонији.

Анђ. М. Крстић.

Над гробом!

Мојој малој Олгици, рођ. 3. новембра 1900., а умрлој 13. јуна 1905.

Пуче рака! Теби јане!	Међу твојом браћом малом —	Ископа се дакле рака!
И јабуко моја мала!	Ено твога пуста места!	Теби поред баке твоје,
Незрел' плоде што са гране —	Ђуки, Бранку и Надици —	Ја ћу лакше уздахнути —
Живота си у гроб пала!	Мале сеје ето неста!	Кад си украј мајке моје!
Не обзиреш ко зацвили —	О, патнице моја мала!	Невинашце моје мало,
И не гледаш да-л' ко јеца...	О, голубе мајчин бео!	Ах! патничка ће твоја слика,
И да су те изгубили —	Ти си себи ново гнездо —	Живјет увек у средини —
Из свог кола мала дјеца!	С анђелима горе сплео!	Мученичког мога лика!!

Драга Лончар-Трбојевић.

Анегдоте из живота.

VI.

1. Маскањијев ученик.

Кад се познати компониста пре неколико година бавно у Лондону, чује он, како неки оргуљаш — управо пред његовим хотелом — свира интермецо из његове »Кавалерија рустикана«. Свирка је ишла пребрзо, а компониста — не могући слушати, — изиђе на улицу, приђе свирачу и рече: »Ви то свирате сувише брзо. Дајте овамо, да Вам покажем, како треба свирати.«

»Тако! А ко сте Ви?« запита овај.

»Ја сам случајно компониста тога комада«, одговори Маскањи и одвира изненађеноме оргуљашу цели интермецо у правоме темпу.

Можете мислити Маскањијево изненађење, кад је одмах други дан видео тога оргуљаша опет пред хотелом; на његову инструменту стајаше цедуља, на којој је било написано крупним словима: »Маскањијев ученик!«

2. Ракерчићи.

У својим »Успоменама« приповеда књижевница Текла Гумпертова овај случај: Кнегиња Радзивил имала је два зелена папагаја, који су радо изговарали реч »ракер«*) — па су због тога били прозвани »ракерчићи«-ма, и она их је на путу свуда носила собом. Једаред — путујући кроз Шлеску са своја два синчића — ручала је у некој мањој вароши. Кад је одлазила, градски начелник је свечано испрати. Она му захвали и — пењући се на кола — довикну једном слуги: »Јесу-ли у колима и ракерчићи?«

Дубоко се поклонивши рече брже-боље начелник: »Јест, Краљевско Височанство, млади кнежевићи су већ у колима.«

*) Racker — онај, који се на другом радо истреса, издире, у намери, да изазове свађу или страх, дакле српски отприлике: изазивач. Како се види, реч »ракер« веома је подесна за т. зв. »папагајски говор«.

Прим. прев.

3. Јаков Данеферд.

За време рата између краља Фридрика III. данског и краља Карла X. шведског — који беше примирјем у Рескилду 1658. само прекинут, а не свршен, запао је дански подчасник, Јаков Данеферд у шведско ропство, те је — заједно са још неколико Данаца — у том примирју остављен непријатељу.

Шведски адмирал Врангел узе Данеферда ради његових одличних способности, к себи у службу, а набрзо затим предаде му у надзор неку лађу, коју је слао у Штокхолм са богатим пленом из данске тврђаве Кронберга.

Данеферд, огорчен, што мора тај плен лично предати непријатељу, одлучи да га отме и одведе у домовину. Лађа је била т. зв. скунер, са тридесет морнара под командом кормилара, — сами Швеци, али осим Данеферда било је на броду шеснаест заробљених Данаца, који су помагали Шведима при веслању. Данеферд ухвати прилику, кад су сви Швеци били у доњим просторијама лађе, па наговори Данце — што му је једва пошло за руком — да опрезно затворе све могуће излазе и отворе, како би Швеци остали у затвору. Онда — сабљом у руди — примораше кормилара, да броди у Копенхаген, а не у Штокхолм. Покушај је успео, и немало се зачудише у Копенхагенском пристаништу, кад видеше непријатељски брод, где се добровољно предаје данскоме краљу.

Радост беше утолико већа, што је главни град био управо опседнут, те тако добро дођоше скунер, топови, ратни заробљеници и богат плен. Јуначко дело буде наплаћено по заслуги: Данци помагачи беху ослобођени од кметства, а Данеферд осим официрске части доби и веће имање на острву Мејену.

4. Красан поздрав.

Енглески краљ Јаков II., омрзнути брат и наследник Карла II., путоваше једаред кроз гро

фовију Сефок и дође у варош Саутволд. Грађани одлучише, да га свечано дочекају и поздраве.

Разуме се, да том приликом говор држи градски начелник; говор је саставио градски писар, а начелник — који није био особите главе, а уз то плашљив — није могао до краљева доласка научити лепо састављени говор.

Кад је дошао свечани тренутак и краљ Јаков II. оставио кола, да прими поздрав грађана, западе честити начелник — спазивши владара — у такав немир, да је сместа изгубио главу.

»Ваше Величанство!« — беше све, што је могао изустити.

Градски писар, који беше задобио неугодну улогу шаптача, — стајаше начелнику за леђима, па, у намери, да га охрабри, пришапне: »Држите се као човек!« нашто несретни начелник механички понови: „Ваше Величанство, држите се као човек!“

»Куда Вас враг носи?!« поплаши се писар.

И »куда Вас враг носи«, — декламоваше — дркћући од узбуђења — начелник.

»Ја Вам кажем, Ви ћете нас још све упропастити!« — шапташе изван себе писар.

И опет — као одјек — зачу се дркћући глас ознојеног начелника: »Ја Вам кажем, Ви ћете нас још све упропастити!«

Краљ изгуби стрпљење. Не могући од беса проговорити ни речи, окрене Јаков II. уништеноме начелнику и његовим забезекнутим пратиоцима леђа, уђе у кола и одвезе се у галошу.....

5. Необичан неспоразум.

Банкар Судерланд био је иноземац, али се настанио у Русији, где је нарочито на двору Катарине II. стекао угледа. Једнога јутра јавише му, да је цела кућа опкољена полицијом.

Официр Рељев уђе к њему: »Господине, имам тешку дужност, да Вам дојавим заповед моје високе господарице; ја не знам само, шта сте учинили, да је она на Вас љута.«

— »Али, господине«, одговори банкар. »Ја ваистину још мање знам, него ли Ви. Него реците ми, шта заповеда светла царица?« — Господине, ја немам одважности, да Вам то кажем. — »Јесам ли можда изгубио царичино поверење?« — То Вас не би требало растужити, јер се то може вратити. — »Можда ће ме отерати у моју домовину?« — То би било додуше непријатно, али са Вашим богатством можете свуда добро живети. — »Боже!« завиче Судерланд уплашено, »зар ће ме отерати у Сибирију?« — На жалост! — »Дакле у затвор?« — Да је само то: живи људи и то претрпе. — »Свети Боже! зар ћете ме тући кнутом?« — Та мука је ужасна, али не убија. — »Ах«, рећи ће банкар јецајући, »дакле мој је живот изгубљен? Царица, тако добра, тако пријатна још пре два дана, — не, ја не могу веровати. Али, смилујте се и реците ми, шта је, јер би ми смрт била милија, него ове муке.« — Е, па добро, драги мој. Царица

ми је заповедила, да Вас дам испунити (сламом). — »Шта?!« повиче Судерланд, загледавши се у свога чудног госта. »Ви сте изгубили негде мозак, или царица није сачувала свога! Како би она дошла на ту чудну мисао?!« — На жалост, пријатељу, ја Вам кажем само оно, шта ми је речено; ја сам се запрепастио и покушао одговорити, али царица ми заповедним гласом рече, да не оклевама, него да сместа радим, шта ми се заповеда: »Идите и не заборавите, да Вам је дужност учинити без мрмљања, шта ја заповедам.«

Не може се замислити љутина и страх сиротог банкара. Пошто је дао одушке свом нерасположењу, допусти му управник полиције четврт сата, да може уредити све своје послове. Онда га Судерланд замоли, да може написати царици писмо и молити за милост. Управник пристане и однесе писмо лично у двор, па преда грофу Брису, гувернеру Петрограда.

Овај помисли, да је управник полудео, остави га да чека и отрчи к царици.

Тек што је разабрала, о чему се ради, повиче Катарина: »Свети Боже! Та Рељев је изгубио главу! Шта му је наспело?! Грофе, идите, трчите и заповедите, да сиротог банкара његови мучитељи пусте на слободу!«

Гроф отрчи и за час се врати, а Катарина, једва угушујући смех, рече: »Рећи ћу Вам, шта је управо било. Већ неколико година имала сам једно лепо псето, које сам волела и дала му име Сундерланд, јер сам га добила од једног Енглеза. Ех, сад је псето угинуло, а ја сам заповедила Рељеву, нек се псето испуни сламом. Пошто је отезао, наљутила сам се на њега, што можда мисли, да је извршење такве заповеди њему испод достојанства.«

6. Хенрик IV. и сељак.

Било је то 1600. год. Краљ Хенрик се — после лова у околици свога замка у Нераку (гл. град његове дедовине, краљевине Наваре) враћао кући уморан и жедан, кад опази кућицу, покривену сламом, а у малој баштици сељака, где бере брескве.

»Ти ту имаш лепог воћа, драги мој!« рече он, »баш бих с весељем једну појео.«

Сељак одабра најлепше брескве и даде их краљу. Кад се овај мало освежио, рећи ће: »Лепо ти хвала, пријатељу; донеси ми сутра у двор једну корпу твојих лепих бресака.«

— Хоћу, господару, — одговори сељак, — ја имам доста воћа.

Другог дана пође сељак у град, носећи пуну корпу бресака и најлепшег другог воћа, искићеног цвећем. Дошав пред замак, хтеде ући, али нађе капију затворену, а стража га не хтеде пропустити.

Сиромах човек каже, да је краљ главом наручио воће. »Нема ништа« — одговори вратар — »не можеш ући.« Сада исприповеди сељак све, што је било између њега и краља.

»Причај ти то коме другом« — истресе се стражар на њега — »ја нисам тако лаковеран.«

Сељак понови свој исказ, позивајући при том све свеце за сведоке, кад стражар најпоследне рече: »Ако ми даш половину онога, што ћеш добити од краља, пустићу те унутра«.

Немајући никуд камо, мораде му најпоследне сељак збиља обећати и тако се једва једаред нађе пред краљем.

— Ах, ту си, пријатељу, — ослови га краљ. — Ја сам с тобом задовољан, па ћу те за то наградити.

У истом тренутку спусти он у сељакову руку неколико златника, али опазивши, да се овај збуњено насмешно, зашита: »Зар ниси задовољан?« — Баш обратно, господару... али зар је ово све моје? — »Па наравно, јер си ти сам и дошао.« — Али ја бих морао дати половину стражару, што стоји на капији пред двором Вашег Величанства.

На краљево питање исприповеди сељак, шта му се догодило пред двором. — »Дакле мој стражар хоће с тобом да дели? Но, па добро. Остави те златнике, што си добио, а ти ћеш му дати нешто друго. Узми овај штап и ситниш, па му новац подај, а штапом га излемај: то ти заповедам. Само не требаш лемати из све снаге.«

Ово последње није добри краљ заповедио узалуд, јер је сељакова рука била збиља жељна освете. Он захвали краљу, стисну штап — чвршће него би требало — и изиђе у двориште. Вратар га је већ чекао.

»Хеј, је-ли био краљ дарежљив?« повиче, чим га је спазио. — Најдарежљивији на свету, — одговори запитани, — ево ти твог дела. — Вратар пружи руку, а сељак муњевитом брзином спусти на његова леђа читаву кишу удараца. Јадник поче звати у помоћ цео свет, нашто се начини читава узбуна. Сељак — већ уморен — био би зло прошао, да се међу свима не створи сам краљ.

»Оставите овога човека у миру« — рече војницима, — »он је учинио само оно, што му је заповеђено.« Онда се окрене к вратару: »Овај пут си, лопузо, јефтино прошао. Ако се будеш још једаред усудио, глобити људе пред мојим двором, отераћу те без милости.«*)

7. Верност задате речи.

После битке код Поатје-а (1356.) паде краљ Јован II. у ропство, али — на своју реч — буде пуштен да испослује услове повољног примирја између свога народа и Енглеза. Међутим,

*) Упор. сличну причу у нашој народној књижевности. Занимљиво би било упоредити разне традиције једну са другом, као н. пр. горњу причу (а и друге) о француском »народном« краљу — са причама о познатом Харун-ел-Рашиду. Прим. прев.

пре него што је могло бити утаначено примирје, утече из енглеског ропства Анжујски војвода, четврти син краља Јована, који је остао у Лондону као талац. Краљ Јован на то — упркос целој породици — оде у ропство натраг, веран задатој речи. У ропству је и умро, али га је захвални народ задржао у трајној успомени, јер је свој живот управљао према оној: »Истина и поштење могу увек држати везу између народа и краљева«.

8. Кардинал Ришлије.

Једног дана шетао се у свом врту Ришлије (1585—1642.), кад му неки племић представи свог сестрића. Млади човек се не свиде кардиналу; ујак се томе већ надао, па за трен ока гурне свог сестрића у најближи басен. Сви се поплашише, да ће се млади човек удавити.

»Јесте-ли полудели?« проговори љутито кардинал, окренув се к племићу.

— Не, пречасни господине, ја знам, шта радим; без овог случаја Ви би мог сестрића заборавити, као и толике друге.

9. Племенитост Петра Великог.

Петар I. био је већ тешко болестан, кад му се једаред прохте, да се провоза на обичној барки од Петрограда до Сестербека. Некако пред вече диже се олуја и цар опази мали чамац, где долази од Кронштата, а бесни валови бацају га по оном песку. Он пошаље морнаре у помоћ, а сам остаде у барки са једним момчетом. Мало после опази он једну жену са дететом, како се бори са валовима, — тек што не потоне. Цар — заборавивши на своју болест и живот, — баци се у море и избави двоје несретних од извесне смрти.

Зар овакво дело није лепше него читава гомила сјајних победа, купљених човечјом крвљу?!

10. Грчки мудраци.

Талес је био први Грк, кога су назвали мудрацем. Једаред га запиташе, шта је на свету најтеже, најбоље и најслађе. Он одговори: »Најтеже је упознати сама себе, најбоље — моћи дати добар савет, а најслађе — постићи оно, што се дуго времена желело.«

Један други мудрац био је Бијас. Живео је у граду Пријени, који је спадао под град Тиву. Једаред су се грађани бојали непријатељске навале, па почеше купити ствари и драгоцености, да оставе град. Бијас пође такођер, али не понесе ништа; кад се други почеше томе чудити, одговори он: »Ја носим све моје добро са собом.«

Бурђев-дан, 1905.

С француског преводи:

Violetta.

O

Хајде пођи!

Хајде пођи, што си стала.
Твоји ће те пратит' свуде,
Срећа ти је ето дала:

Познај живот, познај људе!..

Алексиначу.

Придружи се своме јату,
Док за тобом толко жуде,
Док младости руже цвату:

Познај живот, познај људе!..

Све што мири, није цвеће,
Отрова ту често буде,
Без својега нема среће...

Познај живот, познај људе!..

Авдо Карабеговић.

Лечење помоћу својих мисли.

Већина страда од абнормалног стања нервне системе, које стање називамо »американском болешћу«. Та се болест свуда налази где људи живе, а који страдају од страха и бриге. А чим се оба та чудовишта отклоне, брзо оздрави пацијент; али већином је нервозан човек слаб, да се свега тога ослободи.

Пре свега мора пацијент мисли, наде, поверења, срчаности и јачине у себи развити. Једини пак практичан и спасоносан пут, да се ослободимо негативних мисли је тај, да место истих поставимо позитивне мисли. Тешко је негативне мисли искоренити, за то треба сву вољу употребити, да се развију биљке срчаности и наде. Употреба ауто-сугестије и свесних тврђења, изазивају у души најјаче позитивне мисли. Као што светлост растерује мрак, тако помоћу душевне снаге ишчезава лепота, радост, мржња, гнев и љубомора.

Негативне мисли штетно утичу на цео човечији организам; оне утичу на сваривање, на крвоток тако, да мозак и нервна система све више пате. Чим почнемо озбиљно радити, поправља се стање целог организма. Добро сваривање утиче, те се може довољно јести, а тиме се умножава крв, мозак се боље храни, те може органима јаче и мисли да достави, те тиме помаже здрављу целог тела. Рад се боље обавља, те нестају све друге сметње.

Ако предузмемо лечење против нервозности, онда морамо пре свега пазити на карактер мисли, те морамо по горе наведеном начину изгонити страх и бригу, а мора се неговати ауто-сугестија, коју ћу доцније назначити. Пре свега мора се пазити на крвоток, јер најважније средство против нервозитета је правилна крвна циркулација, како би се сваки део тела оснажио и хране добио, нерви се умирили и ублажили. Многи се људи дају завести једноставношћу поступка, да их не признамо, а ипак је многим пружила олакшање, а несаним људима повратила сан, нервознима пак мир.

За лечење нервозитета треба употребити следеће средство као циљ ауто-сугестије:

Ја се придржавам мисли »мир, сагласност и поредак«. Са свим сам миран и тврдим, да је моја нервна боља подједнако подељена у целом мојем телу; ја сам јак и здрав, видим свој пут пред собом и идем к цели својој. Ја сам задовољан, јак, енергичан, снажан, пун живота, радостан.

Понављај те речи сваки дан, па ћеш брзо осетити њихово чудновато делање, јер чим их свесно читаш, помоћи ће ти, да здраве мисли мислиш.

Јарковац, 11. априла 1905.

С немачког **Ђорђе пл. Бота,**
свештеник.

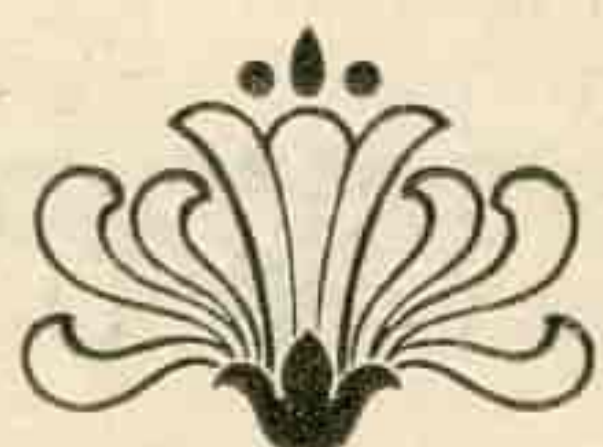

Ја те љубим ... O

»Ја те љубим,« то ти буди
Вазда срца мога глас,
За тебе бих радо дала:
Себе и свој живот вас.

Ако двојиш, ти не клони,
Увјери се само час,
Стога питај моје срце,
Одзива ћеш наћи глас.

Јулијана.

У споменицу.

Из сна мрвог ти ме прену,
Понова ми живот даде,
Убриса ми плачну зјену,
Васкрсе ми мртве наде.

Алексинац.

Ђе се беше туга свила,
Ти засади шарно цвеће,
Ђе је зима вечно била,
Ти дочара прамалеће.

За ту љубав, за то благо
Узвишене душе твоје,
Ево теби, чедо драго,
Ја поклањам срце своје!..

Авдо Карабеговић.

Владичин гроб

Пјесма у прози.

Блаженој сјени † митрополита Севастијана.

Тијано зимње вече спушта се на замрзлу и туробну земљу... Небо је блиједо и пуно јасноће, само се преко њега по нека тамна пруга превукла од тамнаво зимњих облака. Страшан вјетар фијуче у сводовима хладног зимњег зрака, и крши замрзле и осушене гране заспалог дрвећа, стресајући са њих — бијело иње... Стара црквица до пола у земљи, као остатак негдашње славе и величине, — пјесме и попјевке тихо и нијемо зебе у великој и језгровитој тишини — у студноме зраку зимњем, осјећајући дубоку и неизмјерну тугу и велику сјету — за минулим временима!...

Пред њом у узаној авлији, ограђеној тврдим каменом, почивају неколико уздигнутих хумки, које се ваљада још од старих дана и срећнијег доба — овде налазе. У сред њих примјећује се и једна новоуздигнута хумка, са малом али чудноватом крстачом. Чело гроба жижка и свијетлуца мртвачким пламом, малено кандило у плехано-бијелом фењеру, освијетљавајући тако новоуздигнуту хумку. Уздишући и тупо корачајући, шкрипила је подамном смрзнута земља, примичући се гробу. Загледах се у ону чудно-

вату крстачу, која не бијаше ни од дрвећа, ни гвожђа, ни кама, но сплетена од горскога цвијећа...

Загледах се у њу боље и спазих слабуњави сјај слова, који казиваше: да у гробу почива млади и идеални владика... Владика, свето и небеско лишце правде и истине, врли синак народа својега... То су биле ријечи које су ми вијерно оцртале живот оног — што у гробу овом почива. Премишљајући тако, два јака млаза суза облише ми охладњело лишце и скотрљаше се на владичин гробак. Ускоро се тргох. Прекрстих се и побожно цјеливах свету урну — и једва чујно изиђох из нијеме црквене авлије...

* * *

Изашао сам на пут. Више мене на брдашцу у окриљу сребренкасте магле уздиже се град. На њему се једва примјећује свјетилка. На улици није живота. Вјетар још страшно фијуче. Испод мене Вардар страшно буче — и као да и он јеца и нариче — за сретним добом.

Скопље, 1905. год.

Јово Г. Поповић.

Српска мајка са Косова.

Чедо мило, мој зумбуле рани,
тепа мајка њежно чеду своме —
и за тебе наступиће дани
кад ћеш роду послужити твоме.

Јунак буди к'о Краљевић Марко,
таковим те жели мајка твоја.
Српском роду буди сунце јарко,
кано Милош косовскога боја.

Па мачева кад нестане љути
да с' мишицом душманин обара,
а ти удри оним другим путем
неумрла дична Светозара.

Гуња, 7. децембра 1904.

Лазар Пешић Јованов.

О проштај.

Свете...
Који ми младе груди прожеже
Крвнијем ножем, огњем горућим,
И узе младост и срећу сву...
У оков штоно мисао стеже
Моју праведну...

Свете,
Што младе дане ове ми згорчи,
И помути негда веселе очи,
И искру њину пламену
И веру ону за коју мишљах
Да зиђем на камену...

Свете,
Што мени сирку срце обнажи,
И узе бисер од свега дражи!
Пупољке надања...
И радост моју у повоју свом
Врже до скончања...

Ти свете,
Ах почуј моје задње поздраве,
Потоње крике душе нурене,
Последњи акорд срца несретног
Почуј!...

„Бацићу...
„Са себе ову светску одећу,
„И овом шуму вечном избећу...
„И земне сласти ове презрећу
Из дна душе!

„Заборављен,
Незанан, нечувен у горском мјеру,
У светом тихом манастиру...
Цео ћу живот овај мучени,
Провести...

*

Тамо ћу можда
Наћи мелема паћеној души,
У крвним сузам, што но се гуши...
Безконачно...
Кад светлост види жића самотног
Лице плачно...

Бихаћ, 1904.

Исаије Митровић.

Цртице за живот.

Савлађивање страха и сумње.

Многи, који се посветили науци, стављају питање, да ли и како се може савладати страх, о којем им разум вели, да је тај страх луд и неоснован, али којег се не могу ослободити.

Осећајји овладају човеком чим дозволи, да од његових осећаја зависи одлука свију прилика, без да мисли, да су исти само део његовог правог „ја“ (бића). Разум и осећај у једнаким деловима тек стварају хармоничног човека, који ће у свакој прилици оно урадити што треба. Узмимо за пример човека, чији је понос увређен, те који тога ради избегава свет. Наскоро ће му рећи његов разум, да се на странпутици налази, да самом себи шкоди, ако и даље тим путем иде. Али необавештена душа — његов осећај — улева му непрестано страх у његов дух, док не по-

тисне разум, те се од страха једва може избавити. Само смела енергична воља, свест свога властитог „ја“ (бића) самопоуздање, може у таком случају, да се бори против страха, којем сви људи нагињу.

Човек је извор моћи! (снаге). Отпочни какав хоћеш рад те унапред реци, да га можеш савладати и тебе ће успех крунисати.

Одлучно предузми да обавиш своје дело. Реци себи јасно и одлучно, да ти можеш то урадити. Веруј самом себи и буди смео, и тада ће нестати сумње, а успех зрети. Веруј у вечни закон, да се твој рад развија по сасвим одређеним правилима, по истим принципима, по којима (успева) зре (семе) зрно у земљи, те отклони страх из свога срца; признање неће тада изостати. William E. Toune.

Бори се против своје околине.

Ја морам овладати својом околином, ако има смисла борити се против околине. Ја ју морам изменути по својој жељи помоћу силе своје воље, помоћу признања својих мисли, које ме помажу помоћу тврде вере у своју снагу. На тај се начин уздижемо над оним, што против наше воље засеца у наш живот; те на тај начин уништујемо снагу, која нам може шкодити. Само онда могу спољашњи догађаји на нас утицати, када им пружимо руку ради властите слабости и страха.

Helen William Post.

Помози своме ближњему.

Труди се, да олакшаш живот својих ближњих, колико ти је год могуће. Не тражи благодарности од таквих сиротих створења, који сваки дан проводе тежак, чемеран живот, те непрестано живе монотono. Они су често тако занесени услед дугог и тешког притиска, да и не могу схватити учињено им добро као таково. Учинити другом добро, то је таква добит, као да смо себи учинили. И кад би се раденицима на племенити начин (дело) рад њихов омилио и олакшао, био би двоструки успех.

Friedrich Burry.

Борба против сиротиње.

Поред осталих болести у свету, између осталих невоља је највећа: сиротиња. Она притискује дух човечји, она спречава сваки развитак. Ипак је она сама узрок скоро у свима случајевима, она прати мрачне мисли, она је последица страха. Она тежи, да задобије најбољу, најлепшу страну живота човечја.

Неки врло способан уредник једне велике накладе причаше недавно следеће: Моји родитељи беху сироти. Они беху врли, интелигентни, поштени људи, али једина им погрешка беше, да су видели само мрачне стране. Кад сам одрастао, све сам силе употребио, да се отресем песимизма и меланхолије; радосно гледах у живот и данас сам жив пример за благослов оптимизма.

Поштене мисли и жеља за добрим, увек ће поправити спољашње одношаје. То бива сасвим споро, али ће бити тако извесно, као што се сунце јутром рађа“.

Gerald Careton.

Духовни отров и против отров.

Пошто се бојимо, да се не отрујемо рибом, кобасицама или другим чим, пошто све болести кушамо отровом лечити, било то дифтерију, туберкулозу или кугу, то није лако дакле данас са идеом против отрова утицати на отров т. ј. лечити.

Ми се бојимо бацила и микроба, пијемо само филтрирану воду и дезинфицирамо наше станове, па ипак губимо из вида најопасније штетноше, наиме: микробе у нашим мислима. Ми уштрцамо серум да чистимо нашу крв, а губимо из вида наш најбољи лек, право мишљење, које потиче из ћелије нашег мозга.

Стара је истина, да се мисли могу отровати, да мрачне мисли прече крвоток у мозгу, те тиме спутавају храну можданим ћелијама и нервима. Последица је отуда сасвим природна, наиме мишљење се ограничава, апетит се губи а снага опада. Страх, гнев, мржња и љубомора јављају се на човечјем телу, те могу проузроковати неизлечива дејства. Тако на пр. може човеку преко ноћи од великог страха и бриге коса побелити и дубоке боре по лицу добити. Мржња и завист изазивају опасне бољетице, жутица и цигерична боља јесу њихови верни пратиоци, а епидемије, које броје големе жртве, имају богату жетву. Страх доноси смрти богатију жетву, него што може то нанети најстрашнија боља, а код живих оставља вечита трага.

Професор Гатес, американски капацитет доказао је, да све грозне, гадне и непријатељске мисли трују крв врло опасно. Он вели: Непријатна осећања производе у човечјем телу опасна хемијска јединења, која могу врло штетно утицати на организам. Напротив физичан и душеван мир повишава осећај љубави и расположење. Хемијски продукти могу се лако испоставити у зноју и лучењу,

те се то потврдило код више него 40 особа.

У Шмитсоновом, једном најприпозна-тијем заводу научном, у ком дела професор Гатес, доказало се на основу хемијске анализе из зноја шест разних особа, у каквом се душевном расположењу у том моменту налажаху, да ли су добре воље били, весели или срдити, осетљиви или смућени.

Чланак о душевном отрову и против отрову хоћу да завршим и ако би могао још хиљадама примера навести. Надам се да моја расправа има те цели, да човечанство ослободи од мисли, које га чине болесним и жалосним. Све одбаците од себе, што беше у вама мржње и зависти, отворите широм врата ваше душе, те нека у душу вашу продру најсјајнији и најтоплији зраци љубави и пријатности. Ми хоћемо да смо сретни и весели, војска непобедна која осваја срца људска. Тада ћемо увидети да шум љубавних таласа личи песми пуне чиста и звучна склада, која није помућена никаквим непријатним звуком. Окушајмо! — Бићемо сретни.

Субјективно мишљење.

Професор Худсон вели, да увек заједно делају субјективни духови без да улазе у нашу свест.

Душа мора непрестано утицати на тело, она мора њиме господарити, као да не постоје никакве болести на свету. Вера утиче на душу, моћ душе простире се на тело. Професор Худсон покушао је, да на тај начин протумачи и чуда, кроз која је делао Ис. Христос. Али ипак губи из вида божанствено порекло Христово, те тако су његови наводи често у опреци са евангелијем.

Худсон тврди, да је утицај душе консеквентан и логичан. Она тело усхићује и хипнотизира, она може да пренесе мисли и обавештава о душама умрлих.

Худсонове теорије изгледају истините и могуће, али не могу потпуно да увере, исте се још морају потврдити, да могу за извесно делати.

Јарковац, 21./VIII. 1904.

С немачког

Ђ. пл. Бота, свештеник.

Остај овде!

Куда блудиш душо моја

Кроз ту нојцу бесконачну?

Куд год кренеш свуд ћеш наћи

Само нојцу, нојцу мрачну!

Бихаћ, 1904.

Остај овде у тој изби

И не шири даље крило,

Нигда више нећеш душо

Вратит оно, што је било!

Остај овде па се купај

У сузама свог удеса,

Јер на *срешне* Бог љубави

Благои покој с' крила стреса.

Исаије Митровић.

О земаљском рају.*)

»Данте кроз уста Франсуазе од Ремини поред суза и уздаха каже ову меланхоличну реч:

»Nessum maggior dolore

Che ricordarsi del tempo felice

Nella miseria . . . .« (»Нема већера бола

до ли сећати се у несрећи срећних времена.«)

Ово је, одиста, мисао изгнаника, сита дугог изгнанства, који, не надајући

се ничему од будућности, изазива по који пут слику своје младости, »лепог Сан-Ђовани«, где се крстио; некадашње Флоренције »скромне и непорочне«, ливада Арноа, мртвих пријатеља, утуљених слава и минулих пролећа. Мисао која декуражира, која може бити истинита само за усамљена, одвојена човека, у оковима са лошом судбином,

*) Под насловом »Размишљања о легендама односно Земаљског Раја«, написао је Емил Жебар, делегат француске Академије Наука, овај одличан састав, којег у преводу доносимо.

који нема више ни времена ни снаге да подигне рушевине свога живота. Али за велике људске фамилије, побеђени народ, потчињену народност и гоњену веру — горка пресуда није нимало праведна. Потсетити се прошлости, ма и врло далеке, векова хероја и апостола, правичних законодаваца и светаца, триумфа старе вароши, слободе савести — то је једна утеха, једно врло чисто усхићење, зрачак наде. Тако се и свет, ожалошћен призором своје личне покварености дуго сећао једног наивног (безазленог) места, своје прве колевке, које је сада напуштено и затрпано купинама, коме се окреташе као ка изгубљеној отаџбини, о коме нежно сањаше и чију стазу тражаше заљубљено да пронађе. Традиција о Зем. Рају је општа. Браманска Индија и Египат, Халдеја, Персија и Асирија опомињаху се у исто време кад и Израил једне срећне земље увек плавог поднебља, где цвеће не вене никад, чији плодови садрже свеколику ученост, где извори теку, чија је вода бесмртни напитај. Ово је била религија Старе Азије видљива још и у митологији јелинској из златнога доба. Али је ово стављено и у слици хришћанску да освежи вековна сећања Истока и да највећим узбуђењима и најтежим мукама људскога срца оплемени библијску визију. Већ од прве епохе Хришћанства Рај земаљски занима докторе и прости правовернике. Много је људи веровало да ће душе изабраних, откупљене крвљу Христовом, душе добрих хришћана, очишћене дугим постом, дочекати страшни суд и васпостављење вечног Јерусалима. Миленари*) доказиваху да ће привремена влада Христа над земљом повратити стадо Божје у крило цркве одакле је Адам прогнан. Природне и историјске несреће, уништавање сваке цивилизације и културе, разбијање читавих народности, насиља варварских раса и за-

страшивање јеретика распаљиваху апокалиптички терор и чињаху још милијим изглед Старог Едена.

У каквом се неприступачном кутићу света скриваше он под стражом Арханђела са ватреним мачем у руци, окружен трњем, демонима и чудовиштима? Врло далеко, на Истоку, опште је мишљење било, преко Еуфрата и Персије; али што се путници дубље упуштаху у Азију, тим више истраживање биваше узалудно, обмана и нада рашћаху, без престанка. Редом су га замишљали у Индији, на Тибету, у мору цејлонском и Етиопији. Свети Жиром га беше поставио између неба и земље, незгодно место за хаџилук. Неки доктори обдарени моћи уображења замишљаху га на најближим бреговима јерусалимским. Али по несрећи, говораху они, рука је Божја све разрушила. И од овог географског знања направи се једна китњаста и замршена легенда као шарени прозор какве катедрале: Живео Адам на истом месту где ће се једнога дана подићи света варош, за тим га праунуци закопали на Голготи; јабука непослушности, кобно дрво, даје Спаситељу, Исусу, грађе за крст му, света вешала, намештена над самим гробом Адамовим, и крв Исусова капље на кости првог грешника, нашег праоца.

Тако мишљаху богослови, песници и испосници. Али невинне душе не слагаху се са догмом да је земаљски рај неприступачан или за навек отклоњен. Недотакнут Рај, сав у зеленилу, пун птица певачица, мириса и осмеха, очекује при вратима полуотвореним повратак људи: — ево дакле, наде и утехе за све који на купинама, на путу, остављају парчади мяса, па тешко уцвиљене душе, за младе калуђере који клече на хладном камену олтара и за све хаџије овога света.

Тада велики хришћани келтијског света одрицајући се Палестине, Азије, ватреног индијског мора гледаху к западу, к сутонском пределу, где сунце

*) Људи, који говораху да ће свет 1000. године пропасти.

потонуло у магли атлантској, залази, бледи и ишчезава.

Тамо, говорило се тада, преко острва где тужне сенке подављених лутају дуж песковите обале до крајњих граница дивног океана, јесте острво среће, *Serra repromissionis sanctorum*, где ће Бог примити своје пријатеље последње ноћи човечанства.

У шестом веку један стари ирландски калуђер, св. Борандон, посети га у пратњи св. Мернока, пустињака, и потруди се да исприча своје путовање св. Брандану игуману једног манастира са 3000 калуђера. Св. Брандан, очаран овим причањем сазове своју браћу на веће, затим одржа 30 дана пост, узео свој бео штап и праћен четрнаесторицом својих калуђера, упути се обали, да ту сагради лађу, стави на њу један крст, разви јадра и пође к западу. После четрнаест дана нестале им хране. Покаже му се једно стрмо острво, јако одсечено, врло високо и украшено једним дворцем; пустише се у отвор једне стене, у пуст дворцац, нађу у њему један сто пун разних ђаконија. Мирно поседаше за њ и три цела дана побожно доручковаше, ручаше и вечераше. Затим прихваћени крену на пут. Пловљаху све чудније и чудније. Једног доброг јутра искрцају се на неку чудновату стену где се потруде да запале ватру. Али ова стена беше један успавани кит, који кад га ватра мало припржи трже се из сна и заплашено одскочи; добри калуђери утекну са њ не осврћући се. После тога походе они једно острво где лабуди бели као снег говораху и певаху; то су били анђели, који су сасвим мирни остали — кад се је био побунио вођ демона, Луцифер: Св. Брандан одслужи ту велику ускршњу службу и остаде до Духова. Затим лутајући читава 3 месеца по пучини морској наиђе на једно острво на коме живљаху 24 калуђера, који никако не говораху. Св. Брандан прослави ту Божић. Чудновата одисеја трајаше седам година, и мистични авантуристи лутаху по

северним глечерима. Наилазаху на разна чудовишта која гледаху да их прождеру; између осталих наиђу и на једнога кита, без сумње беше то онај од прошле године, који им с правом неговаше освету, али кога срећом уби једна чудновата животиња чија отворена чељуст изгледаше као вулкан. Не слутећи никакво зло управе они своју лађу к доњем свету. Запрепашћени од ватре и сатанских ковача ударе још једном веслима и тако се поврате на мрачну површину океана. На једној стени, коју бијаху таласи приметите једног човека који беше сав усхићен од среће. беше то Јуда коме Исус из милосрђа даје сваке године, од Божића до Водица и од ускршњег јутра до вечери Духова, по мало одмора. Доцније, око подне поздраве се с једним пустињаком, Павлом, који сеђаше на врху једне стене. Добра му једна видра редовно доносише хране. Било му је већ 140 година, а морао је у сред мора чекати час када ће затрубити труба Страшнога Суда.

При крају седме године св. Брандан и његови пратиоци прешавши цео овај магловити свет дођу до рајског острва које пливаше у ружичастој светлости. Плачући од радости загрле равну обалу Еденову и побожно се упуте преко ливада и кроз шуме к божанским мирисима. Али их ускоро заустави један анђеол на обали једне реке. На другој обали беше неприкосновена башта, свето дрво, које Бог чува хришћанима за дан највећег гоњења и мучења који је претсказао патмоски пророк. Клечећи су они посматрали луг у коме ће гоњена и погажена црква примити једнога дана у заштиту своју последњу децу. Затим се крену пут Ирланда. Сврши се и хаџилук; понели су много незаборавних успомена, слатких плодова и неколико шака драгог камења које садржаваше сузе Евине, прве сузе људскога рода.

Средњи је век живео у овим сновима који одговараху тугама и нади бољих душа. Људи неће више доче-

кати сличних визија. Земаљски је рај за навек избрисан са планиглоба, али он ипак цвета, некако идеално, у дну душа. Легенде су симболи чија завеса често допушта да се завири у бесмртну стварност мисли и живота. У данима туге, срамоте и очајања ми радо сањамо о изгубљеном рају, обећаној земљи, хоћу рећи о добу кад су наши очеви могли уживати више мира и милосрђа, доброте и слободе. И ми

смо готови да узмемо путнички штап св. Брандана.

У Солуну, у Македонији 1903.

С француског превео

† Панајот Анастасијевић*)

*) Преводаца, одличан матурант српске гимназије у Солуну, родом Србин Македонац, погинуо је ове године у Солуну приликом земљотреса. Затрпале су га зидине гимназијске зграде. Професори и школски другови сахранили су га најсвечаније. Овај састав, што га доносимо јесте један од последњих радова младог и честитог покојника. Лака му земља!

Уредништво.

У албум мајци.

Што ти згреши родитељко,
Што ме с тобом раставише?
Зар т' из срца нисам нико,
Зар љубави немаш више?

Алексинац.

Немој мајко, Бога ради,
Поклони ми љубав своју,
Да бар живим још у нади —
Не убијај срећу моју!

Срце моје теби жели,
Теби пева, тебе слави,
О па дај га развесели
Родитељске ти љубави!

Реља М. Гавриловић.

Теоретично кување.

Наше госпођице кћери волимо да накинђуримо спољашњим и унутрашњим накитима, да би се што боље допале на удадбеној утакмици. Ако су лепушкасте, није тешко њихову спољашност још привлачнијом учинити: што већи фризури, што кицошкији шешир на улици и што изрезаније одело на балу... то је многој мами идеал лепоте.

Унутрашња туалета већ мало теже иде. Ваља да зна свирати у гласовир, певати, француски и немачки патуцати; ваља да има површно појма о свачему, да би могла у сваком разговору по што шта рећи; ваља да разуме и нешто салонске ручне радње... није потребно да бар нешто потпуно зна! А и нашто? Ко још тражи од девојке да зна штогод!

Главно је, да је лепушкаста! И да и спољашње и унутрашње красоте своје уме како ваља пред светом показати! Осмејак нека јој је бајан, поглед несташан, брбљање мило... Ако би јој знање у печем запело, одсмеје се, рекне коју и дражесним руменилом на лицу промуца: — Ах! ја сам тако глупава!

А нико јој на то не каже: »И те како!« Него сви се топе од милине: »Ах ала је златна! Ала је слатка!«

А нађе се и удварача доста, и више него

доста! И од многих један наиђе на лепак! Говори с мамом и верење се одржи.

— Ох! Ох! упрепашћује се мама. На једно смо заборавили: Чедо не зна кувати! Брзо шешир, па хајд' у школу кувања.

Две недеље похађа кћи школу кувања. Међу тим треба се бринути и о опреми, а треба и младожењу приказати сродницима... за две недеље једва да се десет пута нађе код огњишта. За то време — поред довољно надзора и помоћи — збркеља какав маз за тарту, мало мајонеза врло сумњиве боје и некакво назови тесто за теј.

Али је младожења до ушију заљубљен, пожурива венчање... куварска наука се прекине... већ ће се она увећати крај свога огњишта.

Да богме! првих месеца и не мисле на друго осим на нежности. Па онда мама се побринула за ваљану слушкињу, која чини излишним, да се и млада госпођа брине о кувању.

Ал' се један пут догодило, да се Ержа разболела.

— Богме ко ће нам данас скувати ручак? — пита узнемирено муж.

— Па ја! — одговара поносито жена. — Па да што сам учила кувати?

Мете цвикер — то на сваки начин олакшава

кување — узме »Кувара« и из њега проучава оно, што се односи на теста у кисело. И муж седне до ње па смећећи се посматра паћење своје женице . . .

Можда ће и појести оно, што буде скувала; али јао, ако је мали незнањко преврнуо три листа напред . . . да-ли би опазио?

Са мађарског превела Т.

Развејано лишће.

1. Изгубљеној.

Музика заносно бруји, на лаку игру гони
Ти као стуб лепоте, а око тебе они . . .
Погледе слатке делиш, смејеш се безбрижно
гласно,
А сваки од њих те мери дубоко, ватрено,
страсно . . .

И док си у том сјају пливала сва срећна тако,
Ја сам у једном крају тихо, нечујно плак'о.
Не беху то сузе бола, што га ти причини мени,
Плакаше понос мушки, што верова једној жени.

2. Тужан дан.

» . . . Ево ти брата, душо, дошао да се здрави . . . «
Ал' студна уста ћуте, у изможденој руци
воштаница плави.

У златној таласавој коси глава јој почива,
На модрим уснама њеним лак румен мехур плива.
То беше слика њена онога кобног дана
Када се погребна песма у место »одби се бисер
грана« . . .

У нашем дому зачу . . .

3. Истог дана.

Из мрког новембарског неба први снег сипа
и веје . . .
Оштар северац грубом руком скида лишће и
баца у каљаве алеје.
Ружица, каранфил, шебој под снежни покров
оде све . . .
Видиш, и цвеће твоје заједно с тобом мре!

Нии.

Ал. М. Николић.

Двадесетпетогодишња прослава.

(Свршетак.)

У вече од 8—10 сати одржан је заказан концерат у »Гранд Хотелу«. Још није било у Новом Саду тако лепо посећеног концерта, као овог пута; али је и концерат тако текао, да је задивио и у пуном смислу задовољио ону отмену и многобројну публику. Свирка г. *Пере Стојановића* на виолини очарала је сву публику. Видело се јасно, да је вештак првог реда у тој струци и да се ми Срби имамо чим поносити. Исто је тако и Листов концерат г-ђица *Зора пл. Рогулићева* извела на гласовиру уз пратњу војничког оркестра тако вешто и прецизно, да је публика чисто убезекнута остала од чуђења. Није се ни надала, да ће се у једне девојке, која се само на дому, у родитељској кући изучила, наћи толике вештине и техничког савршенства. У ред тих вештака потпуно је пристала и г-ђа капетаница *Самеша*.

Већ оном својом смерном и пријатном појавом, кад је ступила на поприште, придобила је публику, а кад је почела изводити оне дивне арије из Вагнерова »Танхајзера«, Томасове »Мињоне« и косову зимску песму, својим пријатним и добро ишколованим гласом, публика је била усхићена, те је и ову као и г-ђицу *Зору пл. Рогулићеву* и г. *Перу Стојановића* френетичним поздравима изазивала, те су по трипут излазили да се прикажу публици, а г-ђа *Самеша* је у знак захвале отпевала и четврту песму.

После свирке и песме следовала је жива слика »Добročинство и Захвалност«, коју је био спремио за 20 годишњу прославу ове задруге наш познати песник, г. *Драгутин Илијћ*, а која се није досад износила, него тек овом приликом згодно приказана у живим сликама, у којима су »Патња«

и «Очајање» са «Сиротицом» и Сирочадма» нашле заштите у «Добročинству», на чему се само «Захвалност» г-ђа Милка Марковићка, у бираним речма захвалила и у знак своје благодарности обасипала публику и Добročинство (слику) са ружама. То је био и величанствен и дирљив приказ, а кад се узме, да је то приредила и извела наша дична глумица, наша омиљена *Милка Марковићка*, чланица српског народног позоришта, онда се може и рећи, да је то била узвишена сцена, која је за ову прилику заиста била круна Добротворној Задрузи Српкиња Новосаткиња. У тим сликама приказала је Добročинство у дивном приказу г-ђица *Мара Шилићева*, наша лепотица, Патњу, Очајање и Сиротицу, приказале су три одраслије ученице српске више девојачке школе: Тинка Стакић, Вида Милић и Даница Мандићева, а четворо сирочади приказале су Јованка Тодоровићева ученица I. р. српске више девојачке школе и Вера Бранчић, Теодора Форкапић и Невенка Б. Поповић ученице основних народних школа.

За тако одличне уметнике спремила је слављеница поред публикиног признања и лепе дарове и обдарила је г. Перу Стојановића, дивном лиром од цвећа с траком и сходним надписом, а госпође и госпођице суделачице с ракошним пукетима и тракама, такође са надписима. Г. Пери Стојановићу предала је лиру г-ђица Владислава Политова, а пукете г.г. Миливој Кенђелац, правник и Владислав Ненадовић, магистар фармације.

После концерта настала је играња, која је текла достојанствено и весело међу омладином све до зоре, а старији су имали заједничку вечеру с гостима у истој гостионици.

Како је истога вечера и у истој гостионици била заједничка вечера бирача за земаљски сабор у почасти своје кандидату барону Алфреду Телекију, то су гости препунили дворану и није се могло ни комотно седети ни

коју искрену рећи, него се за вечером поздравио само Њ. В. г. епископ, као патрон друштвени, гости са стране и суделачи, а гости су отпоздравили здравицом начелници Јулки Радовановићки и перовођи Арк. Варађанину.

Стигло је тога дана око 50 брзојавних и писмених честитака, које се нису могле читати у оној гунгули и ларми, него се читали у идућој одборској седници, а које ћемо у идућем броју саопштити.

Овом приликом имамо да наведемо, да су одборници и све остале часнице друштвене развиле највећу делатност, да ова прослава изађе светла и свечана, а највише се истицале поред начелнице и благајкиње г-ђе Анке А. Пајевићке, г-ђе Ангелина Ђ. Поповића и Марија Плавшићка, јер су оне за ову прилику прикупиле 32 девојке у чланство и спремиле их, да на концерту дочекују госте и одводе на своја места. Тај венац девојачки био је врло леп приказ и у многим развеселио и разведрио госте, а особито младиће. У том венцу учествовале су на концерту поред одборкиња наших ове девојке: Марта Адамовићева, Меланија Адамовићева, Елиза Барако, Олга Бајић, Дана Георгијевић, Јелка Дера, Кристина Екмецић, Софија Ивковић, Софија Јевтић, Невена Јорговић, Вера Кода, Јустина Кода, Јованка Кондороши, Олга Љубиша, Зорка Мартоношка, Милана Павловић, Владислава Полит, Мица Полит, Вера Поповић, Катица Поповић, Јулка Рунић-Малешевић, Ванда Стратимировић, Марта Хирт, Мара Шилић, Дана Томић, Зорка Томић, Софија Обренова.

* * *

Брзојави и писмени поздрави приликом 25. годишње прославе Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња, по азбучном реду:

Бањалука: Четврт вјека сложено и трудно намицати пак узором косовске дјевојке своје српском роду душевне и физичне ране вијати, часно је данашње величанствене славе и прославе под новосадским ведрим небом, на којем

красна звјезда добротворница Српкиња Новосаткиња и нас, ваше млађе сестре, амо преко Саве озарива и челичи да истрајемо родољубивим примјером вашим, честитајући сестрински на дадашњом ријетком славом крунисатом неуморном раду сјајном успјеху кличемо: увјековала и напредовала Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња. — Женска српска Добротворна Задруга Бањалучка.

Бањалука. Сретна данашња прослава са жељом, даљњег напредног устрајног рада. — Анка удова Ј. Бабш.

Београд. Коло Српских Сестара најсрдачније честита прославу 25 годишњег узоритог рада својим милим сестрама, шаљући им најлепше жеље за напредак те племените установе. — Потпредседница Љубица Луковићка.

Београд (Врачар). Са најлепшим жељама честита вам данашњу прославу и шаље вам сестринско поздравље. — Јелена Н. Марковићка, управитељка школе Женског Друштва.

Београд. Срцем и душом учествујем данашњој прослави, двадесетпетогодишњице Задругине, желећи јој даље цветање и напредак. — Љубица Матавуљ.

Београд. Честита двадесетпетогодишњицу плодног и корисног рада. Живеле вредне Новосаткиње! — Катарина Холецова.

Београд. Поштовани Господине! Тек пре неколико дана стигла сам с пута, на ком сам се бавила месец дана. Затекала сам код куће доста и пуне руке посла. Па сам тек данас прегледала разне листове, које сам за време мога одсуства подобила. Прво узмем „Женски Свет“ и одмах ми паде поглед на први лист: 25 годишња прослава. И ако доцкан, ипак вас уверавам, да најсрдачније вам честитам ту свечану прославу и врло жалим, што нисам била код куће и ако нисам добила позивницу — ипак би дошла да вам лично честита ваша поштоватељка — Милка К. Алексића Гргурова.

Бјелина. (Управљено на уредништво „Женског Света“.) Из поносне Босне честитају прославу Зорка Марковић, Стана Тејић, Јованка Јовичић.

Беч. (Управљено на Арк. Варађанина.) Честита данашњу прославу Добротворној Задрузи Бечка српска Добротворна Задруга.

Беч. Срдачно честитам данашњу прославу мојим милим Новосаткињама. — Десанка пл. Бајић, рођена Полит.

Бечкерек Велики. Честитамо вам прославу дваестпетогодишњице, желећи вам, да и даље на добру и напретку милог нам народа порадите, како би дочекали лепшу будућност, него ли што ју услед раздора наше браће имамо. Живеле! Из главне скупштине Задруге Српкиња Великобечкеречкиња. — Марија Купусаревић, председница.

Бечеј Турски. Честитамо вам 25 годишњицу вашег плодног рада и желимо, да и од јако још боље напредујете, те да ваша најугледнија Добротворна Задруга Српкиња вечно живи, цвета и рађа родом добрим и корисним за просвету и благостање српског народа. — Турскобечејска Добротворна Задруга Српкиња.

Брод. Срдачно поздравља посестриму данашњем свечаном дану. Предњачила нам и надаље на корист милог нам народа српскога. — Добротворна Задруга Српкиња у Броду на Сави.

Будапешта. (Управљен на Јулку Радовановићку). Молимо примите приликом ваше данашње двадесетпетогодишњице успешног рада славне женске Добротворне Задруге најсрдније честитање ваше најмлађе сестре женске задруге Свете Мајке Ангелине, радили да Бог да и даље успешно на славу и све на корист миле отаџбине, драгога српског народа. Слава вам свима! — Управни Одбор: Олга Јовановић, председник, Стеван В. Поповић, перовођа.

Будапешта. (Управљено на Арк. Варађанина). Славној женској задрузи кличем: Сретна вам прослава, живили! Ангелина Станковић.

Будапешта. (Управљено на Арк. Варађанина). Жалим, што не могу учествовати данашњој прослави. Желим најбољи напредак и успешан рад. — Анастасија Недељковић.

Будапешта. (Управљено на Јулку Радовановићку). Молимо примите са славном женском задругом наше искрено честитање данашње лепе светковине. Бог вас, драга председнице, дуго поживио на циљу успешна рада вредних задругарица. Јустина Чика Стеве Поповића.

Вршац. Нека је увеличан још дуго и много ревностан рад ваш, благословом свевишњега Творца! Дај Боже сваку срећу и напредак вредним задругама. Живеле! Вршачка Женска Добротворна Задруга.

Винковци. Двадесетпетогодишњицу обилатог рада на напретку народа српског срдачно поздравља винковачка Задруга Српкиња.

Вуковар. Честитамо прославу и желимо да у раду за мило нам Српство дочекате педесетогодишњицу. — Вуковарека српска женска задруга.

Дубица Босанска. Учествојемо душевно с вама, поздрављајући вам сретно славље и устрајан рад на хуманом пољу. — Добротворна Задруга Српкиња.

Загреб. Прослави двадесетпетогодишњег вам неуморног рада и настојања око примицања племенитих и узвишених циљева српских добротворних задруга, придружујемо се и ми са живом жељом, да вам рад буде и у будуће вазда користан и успешан. — Загребачка Добротворна Задруга.

Загреб. Друштво Привредник одаје заслужену хвалу родољубивом и успешном двадесетпетогодишњем раду вашем на моралном и просветном унапређењу а нарочито српског женског подмлатка нашега. — Друштво Привредник.

Карловац. Честитам двадесетпетогодишњицу плодног рада на корист и дику српског народа а у славу задруге. — Савка Суботић.

Кикинда Велика. Најстарија онострана задруга Српкиња шаље сестрински поздрав и честитку за двајестпетогодишњи истрајни и озбиљни рад. Хвала и признање раду вашем! Великокикинска Задруга Српкиња.

Кикинда Велика. Најуверднију честитку шаљем на велику славу вашу. Рад ваш ценн и поштује Нина Петровић.

Кикинда Велика. Слава и хвала задрузи Српкиња! Смишљен истрајан рад изазива дивљење и признање. Живели на понос Српства! — Ђосић.

Кикинда Велика. (Управљено на Арсу и Анку Пајевићку). У духу учествују у лепом вам слављу и весељу ваши Милош и Даница Бандић.

Кикинда Велика. Поздрављамо двадесетпетогодишњу славу племенитог рада задруге те на пољу моралног и привредног српскога народа. Високоштујемо племенита срца дичних Српкиња Новосаткиња, које су у току двадесетпетогодишњег рада свога многу сузу жалосницу са лица бедних утрли, многим сиромасима у помоћ притицали, многу децу помажући и упућујући их на пут извели, те од њих створили корисне чланове народу српском. Тим вредним Српкињама подари Боже крепка здравља, да још дуго могу истрајати у племенитом раду своме. — Милош и Даница Бандић.

Коњица (Босна) Сретно славље, српско вам поздравље. Живеле узорите Српкиње Новосађанке! — Поп Марко (Поповић).

Митровица (Сремска). Сретно сестре, честито вам славље, уз искрену жељу и поздравље, — да на дику српском женском свету, прославите вако педесету. — Митровачка српска женска задруга.

Осек. Данас сретно навршена двадесетпетогодишњица опстанка од срца честита и даљи напредак у светој цели жели Добротворна Задруга Српкиња Осечких.

Панчево. Жалећи што не можемо овом приликом бити заступљене, од свег срца поздрављамо прославу двадесетпетогодишњице и одајемо заслужено признање на досадањем успешном раду, који је у много прилика и нама за пример служио. Дај боже, у даљем развоју што пре остварили и остале племените умишљаје на срећу рода и понос Српкиња. — Добротворна Задруга Српкиња Панчевачких.

Панчево. (Управљено на Арк. Варађанина)) Сретна слава, племенитој задрузи на понос и утеху племену српском! — Лука Поповић, парох, Обрад Давидовић, капелан, Милан Мандровић, управитељ.

Пешровац Босански. Честитамо прославу двадесетпетогодишњицу неуморног рада а на корист и срећу српског подмлатка. Живили! — Добротворна Задруга Српкиња.

Сарајево. Честитамо прославу ваше задруге. Нека Бог благослови даљни ваш рад на корист Српства и нек умудри Српкиње са свију страна да пођу вашим трагом. — Задруга Српкиња у Сарајеву.

Сански Мост (Босна). Миле сестре! Жао ми је да не могу особно присуствовати том Вашем ријетком слављу, али примите израз мојих ватрених српских осјећаја из топле молитве да племенита Ваша задруга буде и надаље центар јединства српског женског рода, а миљени наш Женски Свјет да остане увјек тумач наших жеља и корисних тежња, Драге сестре, сретно Вам славље и српско поздравље, љуби Вас Ваша Савка Миљковићева.

Сански Мост (Босна). Миле сестре! Ево хитам да Вам срдачно честитам двадесетпетогодишњицу Вашег свјесног и плодног рада у колу прогреса културног женског удружења. Заиста нема ни једног Србина који се не весели таковој племенитој појави међу челичним Српкињама

Новосаткињама, таква свјест и јака воља, јуначка узстрајност, јест аутентичан акт да сте праве потомкиње Јевросиме мајке Краљевића Марка.

Племенита Ваша задруга свјетли се ето четврт вјека ка звјезда преводница на мрачном хоризонту српског женског препорода, свјетле зраке њене на све крајеве српске допрле су, па хвала Богу по примјеру Вашем и наше Српкиње у тужној Босни почеше да се буде од петовјечног сна, и многа мјеста такове корисне задруге основаше. Слава и хвала Вам честите и миле српске сестре Новосаткиње, на Вашем родољубивом пожртвовању, и дај Боже да и педесетгодишњицу прославите у таком загрљају слоге и љубави, и да Вас таки идејали буду пратили на стази бољој срећи и будућности Србиновој.

У то име ја Вас поздрављам са врхова љуте босанске крајине и кличем сретно славље и живиле миле сестре много љета на понос српског свјета. Братски Вас љуби Ваш брат Тодор Г. Поповић трговац.

Сегедин. Поздрављамо вам 25 годишњицу родољубива племенита и берићетна рада, као и 20 годишњицу опстанка честитог листа — Женски Свет — желећи, да до 50 годишњице радови вам драгом Српству изобилно среће и сваковрсна унапређења донесу, а вреднога и благога уредника листа Женског Света, господина Аркадија Варађанина да свевишњи Творац још дуго поживи на радост честите му породице, а на дику и понос васцелог милог нам српског народа. У име Добротворне Задруге Српкиња Сегединкиња, Јов. Јанко Ђ. Ђосић, тајник; удова дра Јована Сремца, председница.

Сентомаш. Женска Добротворна Задруга Српкиња Сентомашкиња најсрдачније честита прославу озбиљног и истрајног рада женске добротворне задруге Српкиња Новосаткиња, која је узор и понос свог оностраног Српства. Моли Бога, да његов благослов вазда и надаље прати њен племенити рад. — Зорка Дунђерска, председница.

Сомбор. Својој дичној посестрими најсрдачније поздравља славље и жели још много рада и успеха на дику и корист српскога народа. — Добротворна Задруга Српкиња Сомборкиња.

Суботица. У прослави Вашег 25-годишњег родољубивог и по народ наш пуно корисног рада учествује у духу и наша Задруга.

Поздрављајући Вам славу и прославу Вашу молимо се Свевишњем Творцу, нека Вам благо-

слови и одсадању радњу Вашу, па да сваки Ваш подхват и труд уроди племенитим и родољубивим плодом, а у раду Вашем нека Вас руководи чисто и неокаљано родољубље и знање, да је њива нашег просветног живота још необрађена, па нам дужност наша налаже, да сви порадимо од сваке стране, па да ју обрадимо и тако народни нам опстанак обезбедимо. Српкиња је свагда била свесна своје дужности, та свест нека задахњује и садању Српкињу. Само са српском свешћу и родољубивим радом помоћи ћемо, да нам име српско просија, па да род наш постане чувен и виђен. Гредите тако напред, а све Ваше сестре ће за Вама. Нека Вам је сретна слава, те примите наше сестринско српско поздравље.

Из седнице управног одбора „Добротворне Задруге Српкиња“ у Суботици 28. априла 1905. — Милица Лимитријевић председница, Богдан Свирчевић тајник.

Темишвар. Честитамо славље. Желимо успеха даљему корисному раду! — Српска Женска Задруга Темишварска.

Црепаја. Двадесетпетој прослави кличем: Многаја љета! — Стерио.

Черевик. Бог нека благослови данашњу славу са жељом, да још већег успеха у раду буде. Поздравља Сара Стефановићка.

Чуруг. Потписани у име српске добротворне женске задруге чурушке поштујући обилати рад Ваш, слободни су похитати у суерет својој старијој сестри, која слави данас своју двадесетпетогодишњицу, са искреним жељама из чистога срца и душе, да милостиви Бог подари истој сестри својој милој и драгој крепости, слоге и снаге, да и у будуће удруженом снагом и помоћу добротворности потпомаже и надаље морални и просветни напредак српског подмлатка.

Жао нас је, да због сиромаштва свога није нам никако могуће изаслати изасланство приликом свечаности Ваше, али у души смо с Вама. Примите израз нашег најдубљег поштовања. — Евица Илић, председница, Василије Теофановић, перовођа.

Шабач. Шабачко Женско Друштво сестрински вам честита двадесетпетогодишњу прославу вашег корисног рада. — Председница Фотићка.

Сан-Франциско. Честитајући нашој браћи Новосађанима ово лијепо славље, желимо најљепши успјех Добр. Задрузи Српкиња Новосаткиња и њеном органу „Женском Свету“, који овом приликом најтоплије препоручујемо нашим Српкињама широм простране Америке! — „Српска Независност“.

Њ о ј . . .

Преварен у нади, обрван тугом,
У души ужас, невоља, вај,
Одбачен од свега, милог и драгог,
Освету тражим, освету знај!

Алексинач.

И крв је мала, бол с' душе да спере,
Јад да уклоним из срца мог,
Освета света постиће тебе,
Због подлог, нечасног поступка твог.

Миливој Ђ. Исаковић.

Д О П И С И.

Травник. (*Освештање нове срп. осн. школе.*) Срби у Травнику доживјеше овијех дана ријетку свечаност; доживјеше, да освете своју нову и врло лијепу школу, задужбину покојне добротворке Јованке Фуфић, која је у то име 20.000 круна завјештала. Овај дан је врло важан у животу Срба травничких и остаће још дуго и дуго живо у памети свакоме, који је овој свечаности присуствовао.

Српски народ није се давао лако спутати у ланце туђина, него је од вајкада тежио своме напретку и то свагда оним начином, кад су какве прилике биле. Прије много година, борио се мачем и копљем у руци; мачем и копљем резао је трње на свом путу желећи, да га цвјећем обаспе. Данас је мач и копље заменуо пером а бојно поље заменуо — школом. Па и српски народ у питомој Босни и крсној Херцеговини ступа бољим и чвршћим корацима у просвјети напријед, а то је у ово доба, у овим годинама, најбољи основ и камен темељац, да може на њему свој свеопшти напредак подизати. Српски народ у Босни и Херцеговини унапређује своје школе према савременим приликама. Унапређењем истих доказује, да тежи свом бољитку. Подизањем и унапређењем школа и просвјете, ојачаће своје име и свој опстанак, те тако неће моћи умно јачи непријатељ на рушевинама његова душевна живота подизати себи љешну и сјајнију будућност.

Шака Срба Травничана, при подизању ове своје нове школе, желела је, да јој ова ријетка свечаност што сјајнија буде; тога ради позвала је срп. пјев. друштво „Гусле“ из Мостара, а и остале госте из цијеле Босне и Херцеговине. Одбор поменутог друштва сватио је овај важан чин у животу овдашњих Срба и Срба у опште, сватио је значај овога освјештања, те се у врло лијепом броју — преко 100 особа — одазвао позиву и својим присуством заступа ову свечаност свечаношћу учинио, а њиме је доказао, да одољева народним потребама, да се заузима за свој подмладак, за Српчиће. Усадише у срца дјечија ону љубав, која је њих амо довела. Дјеца ће се у своме животу вазда сјећати овог тренутка, сјећаће се њихова пожртвовања и тек у доцнијим годинама својим сватити потпуну важност, потпуну оданост њихову.

Први дан Духова стигло је друштво „Гусле“ вечерњим возом у Травник. Истим возом стигао је и Високопреосвештени Господин Н. Мандић, митрополит сарајевски. Не могу описати онај осјећај, када је друштво — праћено силним народом — прошло кроз славолук начињен пред школом. Оно дивно одјело, па достојанствен ход кршних Херцеговаца бјеше — једном речју — красно погледати. При свакој слици, обузе човјека неки тихи осјећај, нека блага мирноћа, која души прија.

Гости су били у школи дочекани то вече — за ту прилику приуроченом — закуском.

Сутра дан је окупљен народ — и из мјеста и из осталих крајева Босне — једва чекао, да се отпочне служба божија, колико молитве ради, толико, да чује појање пјев. друштва „Гусле“. И сама сам са нестријењем очекивала почетак св. литургије, на којој је чинодјејствовало Њ. Високопреосвештенство Г. Н. Мандић митрополит уз асистенцију више свјештеника из мјеста и са стране. Свако се надао лијепом појању и заоста одма при првом „алилуја“ не преварисмо се у очекивању.

Друштво „Гусле“ с пуним правом може се назвати једним од најбољих друштава пјесачких у Босни и Херцеговини, а убројати се међу боља и виђенија друштва код нас Срба уопште. Врло складно, врло гипко и с великом лакоћом, са свима ниансама од рр. до ff. отпојало је друштво цијелу службу, а затим је при парастосу покојној добротворци одговарало на јектенија и тако је нама Србима пружио уживања и дало нам маха, да ведрим образом и са поносом погледамо у лице присутним иновјерцима.

После св. литургије, кренуо се сав народ у нову школу, коју је уз припомоћ осталог свјештенства освештало Њ. Високопреосвештенство Г. Н. Мандић. Том приликом је Г. Коста Божић свјештеник травнички држао језгровит говор, у ком је у кратким потезима оцртао живот ове основне школе травничке, још из најстаријег доба.

За овим је — у просторијама „Хотел Влашића“ — сљедовао банкет, коме је осим пјев. друштва и многобројних гостију са стране присуствовало и доста иновјераца и на ком је и од стране домаћина и од стране гостију пало много

лијепих здравица, те се иза тога гости са домаћинима разиђоше по вароши и околини.

У вече бјеше забава са лијепим и одабраним пјесмама и свирком и позоришним комадом „Кнез од Семберије“. Све тачке програма извело је пјевачко, тамбурашко и дилетантско друштво мостарских Срба. И шта да кажем о свакој појединој тачки изведеног програма? Морала бих много говорити. Свака поједина тачка изведена је врло прецизно и на највеће задовољство присутне публике, која је дуготрајним и бурним аплаузом дала — своје допадању и одушевљењу — одушке. Многе се пјесме мораху више пута поновити. Срби травнички, да би се у неколико захвалили друштву „Гусле“ дадоше израдити врло лијеп и скупоцен сребрни вијенац, са лије-

пим тробојним тракама и натписом, те је пети г. С. Мирковић инжењер то вече друштву предао. За овим се играле српске игре до зоре. — Срп. пјев. друштво „Гусле“ стоји заиста на оној висини, коју је себи у задаћу ставило и то, како својим хармоничким пјевањем, тако исто лијепим редом и поретком, који у њему влада. Прва заслуга за овакав напредак припада ваљаном и свјесном одбору, вјештом коровођи па и сваком поједином члану и чланици.

Само тако друштво, у коме сви чланови појимају велики значај тог друштва, камо их води љубав овој корисној установи код нас Срба; само тако пјев. друштво може достићи онај успјех, који је постигло друштво Срба мостарских!
Д.

ЛИСТАК.

Сеоске сплетке.

— Јов. Ж. Бута. —

[Посвећено госпођи Даници Небригић — Београд.]

Велика и пространа школска соба са педесет малишана — одјекивала је од веселе

песме дечије. Велимир Јаковљевић школски надзорник, млад и елегантан човек, обавио је службено прегледање и док су деца певала веселе песмице, писао је он у књигу опажених мана своје примедбе, а при том би сваки час подизао главу и дубоко гледао у очи Марије Симеоновићеве, сеоске учитељице.

»Шта још да напишем — мислио је он. Све је прекрасно и чистоћа и дисциплина. Успех одличан...«

— Кажем вам поново — рече окренувши се њој — ви сте ме задивили. Оваком успеху се нисам надао.

— Захваљујем — каже она, а при том поглед обори на земљу.

— Очигледна настава, па онда причање својим речима појединих штива... Запста све, све је преко очекивања.

— Захваљујем! Ја сам се трудила колико сам могла. Децо, сад ћете се молити Богу а после подне нема предавања.

»Има лепе очи — мислио је он — па тај ход, величанствен, поносан као у краљице. Боже мој, такав цветак у овом селу, у овој пустињи. Ето како гине живот човечји. Зар она није жртва? Зар није? — говорио је он полугласно. С ким овде проводи, ко овде да је разуме, с ким да говори? Каква душевна разонођења пружа ова пустиња. И ко да јој пружи, ваљда какав дебел началник и уштифвени глупави бележник, или можда какав ћудљиви поштар. Да, да, то је све! И онда сви ти људи: и ти началници и бележници и поштари, сви гледају разрогаченим очима на овај цветак. Хоће да га узберу! Ха, ха, ха, ха! Да га прогутају. Сомови, велики сомови на овако малу безазлену рибицу! Рибица... ах, не, не, боље је рећи цветак, он много боље изражава мисао о невиности. А она је заиста невинна, то се види на очима Марије Симеоновићеве.

»Збогом, збогом,« разлегало се по школи из дечјих грла.

Она се шетала по школи ћутећи и гледајући за децом, а он је сваки час подизао очи и посматрао »цветак«.

»Како их само воли, како их очима прати — мислио је он даље. — Како их воли! Не, не, морам јој дати све одлично. Њој мора бити тешко у овој пустињи. Овакав цветак треба пресадити у другу земљу. Овде за њу нема топлоте, овде је све хладно. Али где? — питаше се он. Све је то заузето. А зар она не би могла бити тамо где си и ти Велимире Јаковљевићу, питаше га неки глас. — Прекрасно заиста — наставља он — прекрасна мисао. А тамо бих је чувао, ја неговао, штитио од мраза.

— Имам једну молбу, поглавити! Опростите ми, али морам. Боже, да неће ко чути!

У том се чү куцање на врати и висока телесина сеоског начелника Андрије Ђурђевића упаде унутра.

— Слуга сам... са дозволом вашом високоучени... Андрија Ђурђевић, сеоски начелник и официр у пензији.

Марија побледи и задрхта при овој посети.

— Драго ми је — поче надзорник, имате ли какву молбу или тако шта?

— Тужбу, поглавити! Одавно чекамо ову прилику.

— Има ли вас више?

— Не, ја сам представник жеља овог народа... а мислим да ће доћи и бабица да поднесе тужбу...

— Долазе сомови — помисли он — штукe и сомови. Сеоске сплетке! Но видећемо. Ове сомове треба изиграти...

Господин Андрија Ђурђевић био је двадесетогодишњи удовац, старији човек, спреман да заповеда и жељан послушности млађих, држао је много на себе и тражио је, да га сви поштују, улагивао се свакој женској и мислио је још на љубав. Одавно је досађивао Марији Симеоновичевој глумним изјавама љубави. Наивна ова девојка смејала се старачким прохтевима и напослетку исмејала је Андрију Ђурђевића. И од то доба сплеткарио је много.

— А чиме оптужујете госпођицу?

— Ево тужбе, поглавити!

Велимир Јаковљевић разви писмену тужбу, прелети очима преко писаних редова, намршти се, опет наставља да чита и онда му лак осмејак прелети преко усана. »Ординарне лажи — мислио је он. — Таке људе треба казнити, треба их изиграти. Маторог овог лица морам насадити.« Онда му поглед паде на њу. Первозно грискајући крај од кецеље своје, шетала је она лако дрхћући и нешто бледа. »Она се сад бори! Како је пла-

шљива... Како се боји... Срна, права срна! Али не бој се Марија — мисли он... Не бој се кад видиш Велимира Јаковљевића.

— Ствар ћемо испитати, господине начелниче. Оставите то мени! Него бих вас ја молио, да ми будете при руци, овде сам непознат а хтео бих да ручам. И ви ћете са мном. Изволте... Препоручујем се госпођице и до виђења!

*

Седали су обојица за ручком. Школски надзорник непрестано је точио начелнику у чашу. Распитивао се о сеоским приликама и онда наједанпут скренуо говором о учитељици.

— О за чудо, те ваше учитељице! Ко би то мислио? Не би човек ни сањао! У здрављу начелниче, пијмо!

— Да, мој поглавити, тако вам је то. Изгледа вам невина к'о риба, али да знате све...

— Та могу мислити? Пијте начелниче! У ваше повољно здравље! За чудо, нисам могао приметити ништа на њојзи.

— Ах, дабогме да нисте! Красно је ово вино! Да, дакако, претваралица је она. Кад је гледаш, мислиш светитељка. Одавно сам вам ја хтео писати за премештај.

— А о каквој то љубави говорите у тужби? Причајте! Дед да залијемо. Живели!

— Живели поглавити! О каквој љубави? Хе, хе, хе још да знате! Нешто ми се до ђавола крпе очи! Још каквој љубави, мој поглавити!

— Причајте, молим вас. Друкчије је то усмено него писмено. Дед куцнимо се! У здравље наше!

— Воли се са благајником нашим. Наведено је то у тужби. Добро здравље! До врага, какав ме је дремеж спопао! Да, како он прича и пољубила га је страсно неколико пута. Бесрамница! Хе хе, хе, мислила је, неће се знати. Али бабица је то све прокљувала. Ја бих поглавити спавао... Ово несретно вино. Страсно љуби, а да него!

— Е да — каже надзорник — то није рђаво?! Куцнимо се господине начелниче у ваше здравље!...

— Живели!

— Него господин Андрија, ко зна да ли је то све истина?! Она ми се хвалила нарочито с вама. Тужила се једино на своју тешку и напорну службу. Волила би — каже — да се уда, па ма и за старијег човека само да се опрости учитељске службе. Како да кажем начелниче, има и право.

— Има, има — каже началник.

— Ја сам јој додуше по дужности својој то замерао, али видим да она има неку симпатију, ваљда каквог старијег удовца. Па онда упало ми нешто — кад сам се сад сетио — упало ми у очи, да је непрестано спомињала за време испита име Андрија! »Славно је то име, тумачи она деци и пише га на табли. Знате ли ви каквог славног човека са именом Андрија? Знамо — вичу деца . . .

— Е да, зар она? — пита началник а ужагрио очима.

— Знамо, кажу деца! — Добро здравље началниче! Пијте! Тако! — Да . . . Андрија Качић-Миошић. А знате ли још које? »Андрија Керубицки« — виче једна девојчица.

— А ко је тај Керубицки? — пита началник прилично заплећући језиком. — Кој' му је то, што рекли Србијанци?

— То је, началниче, један руски, славан руски генерал иначе ватрен Словенин.

— Да! А знате ли још — понавља госпођица.

Мени већ беше досадило, те ју опоменем да је доста. Аја, она и не слуша. Непрестано пита, знате ли још којег Андрију!?

— Та идите молим Вас, како је златна! Како је . . . каже началник и не доврши.

— На то ће мој господине деца сва у глас: И наш господин началник је Андрија. »Што ви то госпођице, питам је ја, непрестано понављате? Али она тера само даље . . .

— Ех, славу му, дивота! — упада началник. Кажем ја људима, мајте се људи тужбе, али она несрећа, бабица. О, види ти красне девојке!

— А шта је био наш господин началник? — пита она непрестано. Оставите се госпођице, кажем јој ја, то не спада на ствар, то нити је упоређивање нити правилно понављање, али она

као да ме нема, то те то! А деца сва у глас: »Наш господин началник био је официр.«

— Живила — подиже се началник па опет седе. — Живила на многоја! О, види ти мене луде, где ме натоварише за тужбу. Добро здравље!

— У њено здравље — подиже чашу надзорник.

— У њено здравље! Живила!

— А јесте ли ви били господине у рату?

— Јесам, каже началник — а сав се зацрвенио.

— Кажу деца и госпођица. — То је лепо! Него јесте ли чули, господине началниче, истину да говоримо и јесте лепа Марија Симеоновићева. Прави анђео? Живели!

— Прави анђео — понавља началник. Биће много пића! Јесте анђео! До врага, шта ми се крпе очи.

— И оне њене очи могу занети човека да полуди.

— Ја сам увек говорио . . . ах да . . . ах да . . . увек сам говорио . . . Спавао бих . . . Како оно ви рекосте Андрија Хорубицки, Керубицки . . . Ђерубицки. У рату . . . Е него!

— Би ли могли гостионичару — упита поглавити — пренети господина началника у општину. Добро ћу вам платити.

— С драге воље, одмах.

Два човека ухватише началника испод руке, и одвукоше у општину. Лежао је са заваљеном главом . . .

Општинска бабина дошла је у општину, да пријави једно мртворођенче, Марија Симеоновићева дошла је у општину да потражи школског надзорника, свет је долазио по пасоше . . . И сви су гледали свог началника, представника њихових жеља . . .

Последња љубичица.

Воскресеније. — Око два сата затутњише прангије, зазвонише звона са Успенске цркве и стадоше позивати народ у храм Божији.

Црква већ дупком пуна света и стара и млада и мушког и женског — па ту су и Љубица и Спда две нераздвојене другарице.

Ђаци у бели стихари обучени стадоше

малим звонцадима звонити, свештеници изађоше из олтара и запојаше „Воскресеније твоје Христе Спасе“, а сав народ уз њих као из једног грла.

Литија се крену из цркве па ће кроз главну улицу преко пијаце. Јутро беше дивно, угасито плаво небо прекрилише безбројне звездице, — а све улице и прозори осветљени свећама, где-где на

којој кући засија и бенгалска ватра, која овом свечаном спроводу још свечанији изглед даваше. Кад се обнос учинио преко пијаце, врати се литија у храм Божији. Од народа многи остаде да одстоји до свршетка јутрења, а многи пак одоше у малу „Арханђелску“ цркву, која беше нешто одстрањена од вароши, да и тамо буду при првом најсвечанијем делу јутрења — при воскресенију.

Љубица и Сиди опростивши се са својим старијима упуте се цркви. Кад је јутрење било готово, крену се њих две кући тихо се разговарајући. Љубица беше осредњег стаса, плавих веселих очију и смеђе косе, а Сиди црномањаста и меланхоличног темперамента. Разговор им прекине Цветко чиновник, који се у њиховом друштву радо забављао. Поздрави их са лепим православним поздравом „Христос васкресе“, на што оне одговоре „Ваистину васкресе“. Обе се збунише, срце у једне и друге јаче закуца, јер су га обе радо гледале, али свака је то од друге тајила. Он их допрати до Дунавске улице, ту се опрости и пожели им да весело проведу благе дане. Затим још мало иђаху заједно, договоре се да заједно дођу у цркву на службу Божију, тим се растадоше.

Сиди је свака до куће мислила о Цветку. Коју од њих двеју Цветко радије има; јер он се ни једном речцом, ни једним погледом не издаваше, а оне га једнаком љубављу љубљаху.

Око пола десет сати зазвонише опет звона, сад на св. службу Божију. Побожан народ са свију страна прикупља се храму.

Ево и певачког друштва а међу чланицама су Љубица и Сиди, ал обе веселе, задовољство и нека срећа са лица им сија, — та обе беху закићене првим пролетњим цветом белом љубичицом.

Мислим да не треба ни да кажем да су љубичице и једној и другој од Цветка. Та он је увек био пажљив како према једној тако и према другој, а то је и једило њих две, што нису могле да се увере, која је Цветку од њих двеју милија.

Сврши се служба, сав народ из цркве

излази, а девојке се упутеше на шеталиште. Цветко прође са својим колегама крај Љубице и Сиде, ал беше врло нерасположен, само их поздрави а и не приђе им. Обе се стану сад зачуђено питати, шта може бити узрок тому. То их је јако дирнуло, оне су се надале, да ће им приступити, те да му захвале на љубичицама, ал он се од свег тог чињаше невешт.

При повратку кући из шетње, беху обе нерасположене, тек ће приметити Сиди Љубици: што си уједанпут уђутала, да Цветково нерасположење и на тебе не утиче. — „О драга Сиди, ја Цветка само као пријатеља поштујем, него бих рекла, да ће пре то код тебе бити“. — Код мене, одговори Сиди, лако поручивши, још мање — у осталом пређимо на други говор, тек нећемо допустити, да између нас дође до пребацивања. Ми ћемо се увек као праве другарице волети, а ако којој буде суђен, нека јој буде сретно. — Тако је драга Сиди, ја ти се данашњим најсвечанијим даном закључем, да ћу те свакад као сестру волети; између нас неће никад до окршаја доћи, јер ја ћу и најсветије моје осећаје ради тебе жртвовати. — У том стигну Сидиној кући, ту се срдечно руковање и опростише.

Други дан Ускрса отиде Љубица са својом матером тетке у госте у варошицу Н. где је дуже времена остала.

То време морала је Сиди без своје другарице провести; стога није никуд излазила па ни у шетњу, јер је то најрадије само с Љубицом чинила. Но и Љубици беше већ дуго у гостима, не беше јој ту Сиде а и на Цветка је чешће помишљала, јер ако не хтеде пред Сидом признати да Цветка љуби, ипак јој срце свакад јаче закуца, кад год на њега само помисли.

Сиди беше у том погледу неискрена, али само зато да не би својим признањем учинила крај пријатељству, јер је приметила, да и Сиди према Цветку није равнодушна, а тешко је бити и искрена пријатељица и супарница.

Код тетке је остала три недеље, затим

се врати кући и први дан оде Сиди. Чим се поздравише, прва тема разговора беше им Цветко. Љубица питаше Сиду да ли је била с њим. Нисам, одговори Сиди; јер у шетњу нисам ишла а као што знаш у кућу нам не долази, али сам га често виђала овуда шетати. Него знаш шта је ново, за 14 дана даје „Певачка задруга“ забаву, том ћемо приликом бити с њим. Збиља рече радосно Љубица, баш се радујем на забаву, а које песме учите? Учимо неке нове, а неке ћемо старе поновити, јер је кратко време. — Оне у том говору а опазе Цветка где се шета крај прозора, сад им девојачко срце беше пуно миља.

Приближи се дан забаве. Прође први део. Настаде играња. Како је отпочето прво коло Цветко се приближи Љубици замоли је за игру и они одоше. После кола настаде шетња. Цветко се тог вечера не одмицаше од Љубице. Исповеди јој се да једино на свету њу воли, да без ње не може живети, и да ће за кратко време и руку јој испросити док се с родитељима споразуме. Љубица прими његову исповест и обећа му, да ће само за њега поћи, јер га је заиста искрено љубила. Нико сретнији не беше од ње. Зато време сеђаше Сиди крај своје матере, око је њено непрестано пратило Љубицу са Цветком и ако крај ње стајашу Богдановић и Цвејић, млади чиновници. Они је ништа не занимаху, опазила је да се између Цветка и Љубице жив говор води а срце јој слутило шта је. Богдановић је замоли за први кадрил а Цвејић за други, она сасвим ладно прими. Одмах после другог кадрила замоли матер своју, да иду кући. Љубица је задржаваше, но Сиди се тужила да је боли јако глава, опрости се са Љубицом, пожели јој пријатну забаву и оде кући. Кад је већ сама у својој соби била још онако обучена, баца се на диван и из гласа стаде јецати. На Љубицу није жалила, њу је и даље волела, та она јој и не беше крива, али јој ипак срце беше слабо, да је могла овај удар тако лако поднети. А најтеже јој беше што није имала коме да се изјада. Љубици није могла, јер је знала,

да би том исповешћу помутила јој радост и срећу. Стога се завери да ћути и да сноси своју судбу. У том плачу затече је и дан, и тек се тад тргла кад је опазила да је свануло. Брзо пресвуче са себе балску хаљину, умије се и изађе на двориште да види, да ли млађи врше своје послове. Шетала се по банти не би л' јој хладан јутарњи ваздух главу мало разхладно. Од тог дана беше Сиди сасвим промењена, са лица јој несташе и оно мало веселости, а очи јој издаваше тугу што ју је тиштала.

Сутра дан дође Љубица Сиди у походе, и стане јој причати како је добро на забави провела, како је Цветка упознала као доброг Србина и карактерна човека, — а напоследку јој рече: драга Сиди ја ти морам признати, ја Цветка вољем. Он је живот мој, ја без њега не бих никад сретна била. Па и он мене воле, исповедио ми се и за кратко време просиће ме. Ох тако сам сретна Сиди! Она се хваљаше својом срећом а није ни слутила, да је својој пријатељици тиме смртни бол задала.

Међу тим Цветко се изјасни својим родитељима, каже им да је намеран Љубицу просити и да је већ и њој о том говорио. Али родитељи беху сасвим противни, јер је Љубица имала мали мираз. У почетку се Цветко опирао вољи родитељској, али напослетку кад виде да им не може вољу сломити, он се покори, те поче сам избегавати Љубицу. Љубица је приметила, да јој Цветко у шетњи више не прилази, али није могла себи ту промену да растумачи. Но убрзо се деси случај, који јој целу ствар изјасни.

Сестра Сидина која беше удата за једног од колега Цветкових даваше излет у свом винограду. Беше позван и Цветко, Богдановић и Цвејић од мушких, а такође и већи број девојака и старијих госпођа. Око 5 сати дође Љубица са својом матером, остали гости беху већ сви на окупу, а Сиди пак помагаше сестри својој у дужности домаћице. У почетку играле се разне друштвене игре, друштво беше веома раздрагано. Само Цветко беше приметно нерасположен а Љубици и не

прилажаше. Кад би после ужине, Љубица се повуче у собу, јер је осетила јаку главобољу. Седећи на дивану од једном чује из друге собе ове речи: „Сидо животе мој, буди моја усрећи ме“. „Твоја сам и срцем и душом“. Више нити је шта чула, нити видеела, била је ван себе. То беше глас Цветков.

Кад је друштво приметило да већ дуго нема Љубице, стану је тражити, и нађе је Сидо онесвешћену. Кад себи дође рече матери да осећа јак бол у глави и да би хтела кући. Врате се одмах, ал ту ноћ добије Љубица јаку грозницу. Одмах дозову лечника и он рече да је опасно, јер је пала у врућицу. Осам дана била је Љубица у највећој ватри да није к себи долазила и борила се између живота и смрти. За све то време Сидо се не одмицаше од њене постеље. Али нико није знао шта је узрок тако наглој болести, и ако лечник констатоваше да је болест наступила услед душевног потреса. Кад прође осам дана би Љубици мало боље, али три недеље не смеде из постеље устати. Зато време Цветко испроси Сиду, прође и прстен а сватови буду заказани на Митров-дан.

Сидо сваки дан долажаше Љубици, али никад јој се не усуди о својој свадби шта споменути. Једнога дана Љубица је сама запитала: Сидо кад су ти сватови? Зашто тајаш од мене, ја све знам, све сам чула. Ти ниси крива, ти га исто тако волеш као и ја. А и он је морао својим родитељима учинити по вољи, знам да је и њима сада мило, јер ти им носиш много већи мираз него ја што имам. Ја ти желим буди толико сретна, колико сам ја несретна. Више није могла рећи, паде јој око врата и стане тихо јецати.

Од тог дана Љубица телесно све више

малаксаваше, јер њена душа беше болна. Лечник јој више није могао помоћи.

Дан за даном дође и Митров-дан и Сидо се тог дана венча са Цветком.

Настаде зима; Љубица леже поново у постељу. Кад ослави пролеће, њој све горе. Сидо јој је долазила који пут, хрбрила је у болести, али Љубица на све то само ћуташе, већ се била предала и чекала суђен час, који ће је раставити с овим светом, на ком она тако мало уживаше.

Кад би пред Ускрс дозове Љубица к себи Сиду и рече јој тихим изнемоглим гласом: Драга Сидо! ми смо заједно одрасле, волеле смо се као сестре, ал ево се приближује час, кад ћемо се растати за увек. Ти знаш шта ми је сломило срце, сломило живот. Стога сам те дозвала да ти рекнем, да праштам Цветку и да лако умирем, кад знам, да је тебе усрећно, јер ти га исто тако волеш, као што сам га ја волела. Ја ти желим да си с њиме потпуно сретна. Сад ће бити година како примих од њега овај цвет — белу љубичицу — затим јој показа у медаљону увелак љубичице — више није могла говорити, кашаљ је стаде гушити, још једва рече: *поздрави га . . .*

Баш на Цвети на рукама своје мајке испусти Љубица своју млађану душу, а велико звоно са Успенске цркве огласи смрт њезину.

Као анђелак лежаше, бледа у самртничком одру, а око усана играше јој осмејак, као да хтеде рећи:

Главу јој увенчаваше као нимбус мученички, венац од белих љубичица, то јој беше последњи поздрав од Цветка и Сиде — последња љубичица.

Земун, 12. октобра 1896.

† Вукица Вуканова.

Милостиња. ○

Превод Раде Крајиновића.

„Немам ништа за вас драга госпођице, баш ништа. . . ништа. Дођите за који дан доцније. С богом!“

Јадинта Хавел погну главу и изађе напоље. Колико је пута за ових неколико дугих не-

деља чула ову посведневну фразу, која убија сваку наду и чији ужасан замашај неслите чак ни они, који је говоре.

Млада девојка упути се тешким кораком низ Rue de la chaise, дође до насипа Bon Marché

ту скрену мало у страну, па се спусти на клупу да се мало одмори и да прибере мисли, које беху поколебале, услед поновног разочарења.

Дакле свуда једно исто! Све посредничке радње и заводи, као за опкладу, са циничном равнодушностју, украћивали су јој могућност, да дође до парчета хлеба и одбијали су је на овај начин од свога прага.

Дођите опет! То је лако речено. Али што је време брже пролазило, то су и она незнатна средства бивала све мања и мања, а тиме је немаштина све упорније куцала на врата, а живот је био све тежи и мучнији.

Јадинта помоли ноге испод пепељасте хаљине, која је још могла неко време да поднесе и баци суморан поглед на своје прилично изношене ципеле.

А ни најмањег зрачка од никуд, који би давао наде на бољу будућност! Два месеца беху већ, како је изгубила место, које је заузимала у једном заводу, као учитељица музике, а сад при најбрижљивијем настојању, није могла да нађе сличан положај или неко друго занимање, које би је ставило у могућност, да свој живот бар на тај начин у неколико осигура. Кад је јутрос платила унапред кирију за своју собицу, остала су јој још само 2 златника у вредности од 40 динара, на које је гледала, као озебао на сунце и већ је предвиђала кобан час, кад ће и њих нестати.

Па шта онда?

Боже мој! Како је непојмљив и горак живот младог и самохраног створења!...

Док је она овако сама собом говорила, беше се већ и ноћ спустила, она влажна пролећна ноћ у којој још трепераше лака вечерња светлост, која се просипаше по предметима, док је утон сасвим не обузе.

У мраку, који биваше све јачи, нестаде контура, сенке се претворише у маглу, која прекри дрвећа и даде им фантастичан изглед.

Обала не беше још осветљена. Јадинта баци поглед по својој околини, па презну кад виде, да је сама самцита на овом усамљеном месту.

Зароњена у своју тужну сањарију, од једном осети хладноћу. Диже се и хтеде да пође на ниже према осветљеним кућама, када изненада покрај ње искрену једна сенка.

„Госпођице, ја . . .“

Јадинта се трже, као да је хтела да бежи, погледа механично човека, који је ословио. Зрачак светлости паде од некуд на ову сенку и она примети млада човека са великим пепељастим очима, високим челом, које беше покривено враном косом, у доста изношеном, али чистом врекапуту, закопчаном до браде.

Са једним покретом он заустави — он задржа госпођицу и рече:

„Госпођице, не бојте се . . . Напротив имајте милосрђа . . . Дајте ми неку маленкост, да купим

парче хлеба. Од јуче из јутра нисам још ништа окусио!“

Овај потмуо изнурени глас, који беше прави израз оне унутарње борбе, која се противила овом учињеном кораку, гануо је веома Јадинту, она се маши у џеп и рече:

„Драге воље и ако сам сама сиромашна . . .“

„Баш зато се и обраћам вама“, рече овај чудновати просјак, „цео дан лутао сам тамо амо, паћен љутом глађу, што пара утробу. Нека би дао Бог да будете поштеђени од ове страшне муке. Нисам имао образа да затражим од некога помоћ. Нисам знао како се проси . . . Онда сам дошао амо, у нади, да ћу на овом дечјем игралишту наћи неку кору хлеба, коју су деца од своје ужине оставила, али се и ова жалосна нада није испунила . . . Тада приметих Вас, где седите на клупи замисљена. Ваше благо лице, које носи жиг бриге, — на сваки начин материјалне бриге, — окуражи ме и даде ми нову наду, ново поуздање и од једном сину ми у глави мисао: да сте добри . . . да ћете мој живот појмити од другог . . . Од како сте сели, ја сам се склонно тамо иза дрвећа, јер се нисам могао да решим, да вас ословим . . .“

Јадинта држаше свој новчаник у руци, очи јој бејаху пуне суза.

„Ви сте без занимања? Ви се нечим занимате?“

Са неисказаним огорчењем, непознати махну главом.

„Не . . . камо лепе среће, да је тако . . . Ја сам потомак једне од оних затупаних породица из Прованса, које су тежиле такозваном независном занимању . . . Каква иронија . . . Учио сам медицину, па пошто сам био сиромаш, то сам морао и сам зарађивати, те сам тако то време био и наставник у једном приватном заводу . . . Ах овај пакао! И ко би ми то онда смео рећи, да ћу опет пожелети . . . Па ипак је тако! Пошто није било довољно ђака, то сам отпуштен и ево ме сад на улици, данас без леба, а сутра без крова!“

На дну малог новчаника сијаху се она два златника пред очима снужене девојке. Она се сети, да је то цело њено имање. Други новац није имала, баш ни једну пару, да би ублажила очајно стање овог бедника.

Није имала срца, да побегне или да га одбије и да тиме наруши поверење, које му улеваше. Нека магнетична сила и сличност бедног живота, привлачила ју је све ближе овој новој невољи. Једним покретом она пружи младом човеку један златник.

„Ево . . . то је све, што имам . . . поделимо!“

Изненађен и тронут до дна душе непознати оклеваше.

„Ја не могу . . . ја не смем ту жртву да примим.“

„Ипак, ја вас молим, узмите... мени се чини да ће нам оба двома донети срећу.“

Њезине лепе, бистре, љубичасте очи, гледаху преклињући у њега; младић обори очи земљи, потрешен овом чудном појавом.

„Добро“, рече он најзад... „нека буде ваша воља! Но само молим дајте ми вашу адресу, да би се једног дана могао одужити...“ Али Јацинта се је већ била удаљила, само да јој ово племенито дело не би било окрњено.

„Не, не,“ рече она, „остајте с Богом и будите срећни!“

Он јурну за њом.

„Госпођице, ваше име, ја вас преклињем.“

Она се осврну:

„Моје је име Јацинта“ рече она тихим гласом и благим осмехом. И она се изгуби иза угла Rue de Sevres и ишчезну у мраку. Младић је стајао као укопан на истом месту!

„Јацинта, Хијацинта! Име једног цвета, које не могу никад заборавити.“

Ноћни ветрић однесе ове речи до ушију Јацинтиних, која још не беше далеко; она се поново насмеша, душа јој доби нову снагу, ново поуздање и она се више није плашила од онога, шта ће бити сутра и нађе да је живот леп, а сиротиња да није баш толико тегобна.

* * *

Дуже време изгледало је, да ће се њено прорицање испунити, само у пола.

Док је млада девојка и даље сносила своју беду и према промени свога сиромашног положаја живела од данас до сутра; дотле је за младог човека отпочео живот благостања, као да му је жеља његове добротворке случајно отворила врата среће.

Кад се Пјер Дажерол растао с Јацинтом, он је још лутао по улицама пун узбуђења и забуне, какву до сад није никад осећао, тако да је и заборавио на своју глад. Он је у исто време био и срећан и збуњен услед овог догађаја, који је једним ударцем побркао све његове назоре.

Бутљив и поносит, од природе искрен, он је био неприступан за лаке потресе своје душе. Држао је насигурно, да је за свагда обезбеђен, од излишних сентименталних потреса и сличних излива својих осећаја и тиме је био са свим задовољан. Сад му пак беху његови назори побркани овим случајем. Бедеми овог града пали су под звуком гласа једне девојке.

Тврдо уверен, да је ове вечери, у лицу ове девојке наишао на оличену доброту и племенитост, био је усхићен и осетио је, да се на дну његове душе отворио извор нежности, који се неће никад пресушити.

Продужио је своје тумарање, тражећи скромну гостионицу, у којој би могао учинити крај својој глади; али како да се растане са овим златником, који му постаде у неку руку светиња од које се није могао растати!

Док је овако водио борбу против овог њему до сад непознатог, туђег, лажног сујеверја, он се срете с младим човеком, који беше огрнут с великим зимским капутом, који брзим кораком прилазаше њему. Позна га и весело викну:

„Гле! Ти си то?... Као поручено!... Долазим баш од твоје куће... Твоја ми је вратарка казала, да не зна кад ћеш кући доћи. А то ме је страшно једило; веруј ми!“

Пјер Дажерон се насмеша пријатно, кад ово чу.

Странац Максим Сен-Хиацинт, био је један од његових пријатеља, медецинар као и он, а родом из истога краја, добричина у правом смислу речи, услужан, познат у најбољим друштвима, богат и ако више пута без новца, јер је био дружеван и раскошан, а при том и оригиналан.

„Шта си хтео, дакле?“ упита Дажерол.

„То ћеш одмах чути... Добар залагај за тебе старино моја... Али куд си наумио овог часа?“

„Идем да обедујем...“ Сен-Хиацинт куцну се весело по своје џепу од прелука.

„То ми је мило!... Буди мој гост; мој старац ми је послао новаца... И кад седнемо за пуну трпезу, ми ћемо се веселије разговарати.“

Пјер се није одупирао.

Пун среће, да не мора да мења свој златник, кога спусти опет у свој џеп од прелука, следоваше позиву свога веселога друга, који га одведе у једну од најбољих гостионица, где се добро једе.

Пошто је хтео да зна у чему је ствар, јер је имао наде да је нађен излаз, да се извуче из ове неприлике, то одмах и упита:

„Дакле, брале, шалу на страну, шта имаш да ми кажеш?“

„Нешто врло пријатно!“ уверавао га је друг и почео да сече јаребицу, коју није могао доста да нахвали.

Пјер Дажерол савладао је своје нестрпљење.

„Биће ми још слађа, ако одмах чујем шта мислиш да ми кажеш!“

„Дакле, дакле... не, треба уметн чекати! То је чак омиљена тактика великих политичара које треба и ти да се придржаваш...“

„Окани се тога брбљања“, рече Дажерол и пређи већ једном на ствар.

„Добро, добро“, пресече га овај смејући се, „доказаћу то, да ти је ово моје брбљање, како велиш, учинило добру услугу... Помисли само, јуче сам био на једној малој вечерњој забави код г. Дилака, нашега симпатичнога сенатора. Говорило се о томе, како су сва тако звана слободна занимања препуњена и како најзаслужније снаге, морају ужасно да се муче, да би осигурале свој опстанак, па им и то више пута не иде за руком... Ова мудра посматрања и још друга, која нећу да спомињем, односила су се тачно на тебе, драги мој научњаче...“

Пјер ману главом као да је хтео овај назив од себе скромно одбити, али његов противник продужи свој говор још живље: „Ипак, ипак! Ти

си научењак и то веома приљезжан и ја ти се дивим, јер сам леништина и незналица. Ти видиш да не чиним никакве илузије односно себе!... „Познај сам себе!“ рекао је мудрац.

„Молим те, пређи на ствар!“ рече Дажерол нестрпљиво.

Сен-Хиацинт, махну виљушком и рече: „Па ја сам на ствари! Шта више, врло на ствари! Дакле! Пренеражен посматрањем, које се нарочито подударало твојим стањем, нисам могао а да не изјавим, да ја познајем толике људе веома даровите и способне, који су услед поплаве свију занимања, осуђени да животаре и да тај свој живот проводе у ништавом положају, који је више пута испод њихова знања. И да би овај мој доказ боље утврдио, именовао сам мога најбољег пријатеља — будући медицински капацитет, који је био тако срећан, да у једном тричавом заводу заузме бедан положај и да наставом омогући своје даље школовање. Онда сам упитао поштовано друштво, да ли није стидно, да човек твога значаја, пошто је изгубио ово незнатно место, нађе нешто друго. Сви су решили моје мишљење, то сам им читао на лицу и ја сам продужио још и даље да говорим; а да ме није било лако пресећи у моме говору, ти то већ знаш...“

Пјер се насмеја:

„Верујем...“

„И ти то узимаш онако олако... певао сам ти славопојке тако гласно, да су моји слушаоци били уверени, да си феномалан човек... а кад сам престао да говорим, тада домаћин, који је пажљиво пратио мој говор приђе мени и упита ме: да ли би био вољан, да његова унука поучаваш... месечна је плата 300 динара... очекујете сутра да ствар свршите. Хоћеш ли још и сад да тврдиш, да којешта брбљам?“

Пјер пружи преко стола руку своје другу и рече тронутим гласом:

„Хвала ти старино моја, ти си добра душа.“

Пјер је био тако срећан, као никад у своје животу. Поред тога врзле су му се по мислима црте једног љупког лица, које би од сад међу хиљадама познао, да му изрази своју захвалност, што га је спасло да не скапа од глади.

* * *

Обезбеђен од материјалне беде, Пјер Дажерол брзо савлада све препоне, које су га раздвајале од богатства и славе.

Као доктор медицине поласчио је испит под тако сјајним околностима, да је чак обратио на се дивљење својих професора. Душом и телом следовао је својој великој страсти, — науци, која га је тек касније признала, али га је онда богато наградила за све претрпљене патње. Његови огромни радови, његови проналасци, које је саопштавао академији, учинила су у целом свету сензацију. Тако је Пјер Дажерол брзо дошао до богате праксе, која му је донела славу и новац.

Међу многобројним болесницима, било је и најугледнијих личности, које су га уврстиле у први ред добротвора људског рода.

После педесет година од оног догађаја, када смо га видели на обали Bon Marchè, да скапава од глади, он је био професор медицинског факултета, члан академије наука и управник једне од највећих болница у Паризу. Па ипак поред све своје сјајне каријере, он не беше срећан. Болесници, а тако исто и његови ученици, имали су према њему велико страхопоштовање, а у исто време обожавали су га. Бојали су се од његова строга и намрштена погледа, поштовали су његово брижљиво, хумано опхођење и ретку прилежност у тешком и узвишеном позиву.

Нека тајна треперила је над животом овог корисног и радног човека.

И велике госпође, које је спасавао, као и сиромашне жене, које је од смрти отимао — све су знале, да ће му изрећи најлепшу захвалност и учинити необичну радост, ако му посвете киту Хијацинта (зумбула), које је он необично волео, и које су се увек налазиле на његовом писаћем столу. Посматрајући то лепо цвеће, замисљао је, да га гледају два нежна ока.

* * *

„Господине професоре“ рече болничарка професору Дажеролу, који једног дана ступи у једну болничку собу; „ми имамо тамо новог болесника... тамо у броју 24... једна је од оних, које вас занимају... 27 до 28 година стара, лепа, нежна, изнемогла од беде и невоље... живот јој виси о свиленом концу.“

На вратима од дворане, професор, опкољен својима ученицима и помоћницима, саслуша ове речи болничарке. Одмах се упути болесници, којој га је вукла нека неоодољива сила.

Већ је био повукао за завесу, кад пред њега стаде слабуњаво, младо девојче, које стидним и slabим гласом рече:

„Господине професоре, ја сам Магдалена, коју сте тако брижљиво неговали, одлазим данас и хоћу да вам кажем, да сам вам веома захвална... допустите ми, да вам предам ову маленкост.“

Она уручи доктору киту цвећа, нежне љубичасте боје.

„Хијацинте!“ викну он радосно и сав се промени. „Хвала, дете моје.“

Глас му је био неисказано благ и ова мала оде сасвим срећна. Једна болничарка прими киту из руку докторових и рече тихо: „Хијацинта!“ На један пут из кревета око кога је стајала ова група, зачу се слаб глас:

„Хијацинта... ја сам Хијацинта!“

Доктор трже завесу тако нагло, да се скоро поцепа.

Не обзирући се даље на ништа, он се нагну преко тела у ком се једва душа још чула и сав пренеражен, посматраше црте малог бледог лица,

које је било толико опало, да није више у ничем личило на ону слику, коју је Пјер носио у своме срцу... обузе га ужасан страх... ако то она није? Али ипак ово име, ово ретко име!

Међутим болесница отвори очи, које беху пуне суза; он држаше на руци Хијацинту, која је личила на оно цвеће што је болничарка држала у рукама.

Професор задрхта и наже се још боље над младим девојчетом, која је тихим гласом у гробници говорила, да се једва чуло:

„Било је једне вечери... кад рече: Хијацинта... име једног цвећа... нећу га никад заборавити... више га нисам никад видеала... можда је мртав... ах Хијацинта је лепо име... и ја ћу умрети“.

Пјер се подиже и морао се усиљавати, да не удари у плач.

„Она је, она је! И она би сигурно од глади скапала!... Све што имам жртвовао би, само да је одржим у животу!“

Кад је његова пратња приметила ово необично заузимање и чудновату тежњу, да све из своје близине удаљи, она је помислила да је овај човек пореметио памећу.

* * *

У дворани госпође Дажерола, видно се при уласку сјајан оквир, а на велико чудо није се могла познати слика, која је у њему стајала. Тек кад се ближе приђе, онда се примети, да је слика израђена од веома скупocene материје око једног обичног златника од 20 франака. Али овај златник има свој дубок значај.

Пјер се одужио. Пошто је спасао Хијацинту од гроба, у ком је већ једном ногом стајала, поклони јој своје име, своју славу, њој која је и ако сирота, ипак једне вечери била према њему пуна милосрђа.

Оба двоје су хтели да очувају успомену на милостињу, која за њих као и за нас све остале није била ништа друго већ милостиња, на коју сви чекамо, за коју се Богу молимо — слатка милостиња среће и задовољства.

„Бисер су сузе“...

Свемогући Творац ходаше једном по рају. На некој цветној ливади опази анђела, где сањајућим погледом праћаше лет злаћаних облака.

»Зар ти немаш никаквога посла, мој малишко?« упита благо Створитељ. »Је ли твој дневни рад већ довршен?«

»Опрости ми, Створитељу«, одговори анђеоло, »али ја немам никаква дневна посла да извршујем, јер ми ниси ништа наредио. Анђеоло сана, анђеоло бранитељ, анђеоло заштите, сви имају посла, једино сам ја осуђен да беспосличим. Молим те, Свемогући, да одредиш и мени што да радим!«

»Нека буде тако!« рече Бог. »Ти ћеш имати више посла но сви остали анђели. Буди анђеоло туге. Сиђи на земљу код људи. Потражи оне, што пате. Буди тужнима благи утешитељ, подигни оне који очајавају, исправи оне, које је туга оборила; подај им снаге, да могу јад сносити. Успи лека у њихово рањено срце. Буди им саветник и помагач. Подигни наду у оних, који наду у мене изгубише. Пружи животне снаге онима, који у својој кратковидности живот који сам

им ја поклонио, хоће од себе да одбаце као незрело зрно. Прати их преко трновитог пута живота, разапни твоја крила преко њих, док не дође твој брат смрти и не одведе их пред мој престо.«

»Хвала Ти Створитељу«, рече анђеоло, »на том лепом звању«. Кличући разапне своја ружична крила и одлети на земљу.

Сунце је баш залазило и просуло своје пурпурне зраке преко земље и мора, преко шума и пустиња. Крајеви брда плаштеше као усијано злато, анђеоло туге стајаше на једном облачку и очараним погледом посматраше земаљску лепоту. Лагано се спусти доле и иђаше од куће до куће, од колебе до колебе, да врши своју дужност.

Кад је сунце зашло одлети натраг на небо где су хиљадама звезда трепетале. Лице анђела туге беше бледо и суморно. Пред престолом божијим паде на колена, и склопљеним рукама мољаше Бога говорећи: »Боже Створитељу мој, узми то звање од мене, ја не могу више гледати терет и тугу под којим човечанство јадикује.

»Ти остајеш« рече Бог озбиљно.

»Ој, онда ми дај нешто преблагих«, викну анђеоло, »да тугу ублажим, дај ми један мелем да очајнике тешим, кад вечита брига над њиховим одром стоји, дај ми мелем да олакшам срце кад од бола хоће да препукне. Дај ми штогод да тамно очајање ублажим, које стиснутим уснама, без гласка јадикује!

. . . Боже, дај ми лека да болне груди очајне жене ублажим, која над мртвим телом свога јединчета, на гробу свога ранитеља јадикује!»

Свемогући се замисли па онда рече: »Ја сам у теби нашао правог анђела туге. Шта ти од мене тражиш, ево ти пружам. Ја ти дајем сузу,« Гласно јецајући заплаче се анђеоло. Из његовог ока паде прва суза. Спуштајући се на земљу кануше неколико суза у море где кипећи потонуше. Сузу коју је анђеоло с неба донео, ублажи бол. Благо ономе који је у стању да сузе пролева, а тешко ономе који за свој бол суза нема.

— — — — —
Украј мора стајаше једна рибарска колеба. Старац који ту становаше, имађаше лепу умиљату ћерку. Беше љупка као мајски дан. Кад год би јој се отац на море извезао да лови рибу за краља, онда обично закуца млади краљевић на њена врата. Девојче му никада врата не отвори. Она љубљаше свог младог суседа, који беше рибар као и отац јој. Краљевић јој нуђаше драгоцене накит ако га саслуша. Али она све то поносито одби. Једног дана се краљевић опет појави на вратима и показа јој низ бисера. То беху округласте куглице, које се у разним бојама прелеваху. »Наши научњаци називају то бисер«. У мору се налази. Погледај како је диван, па драгоцен!.. Научњаци веле, то су сузе што су у море пале!.. Како би тај бисер красио твој бели врат. Пробај како ти доликује!»

Девојче обви бисер око свога врата. Како се сјајио, па прелевао, час у

ружичастој, час у зеленој боји... као пусто море. Девојче се колебаше. »Не«, рече на послетку. »Нећу га, не треба га!... Мој драган је рибар он ће ми већ сам донети бисера из мора. Краљевић се насмеја и оде.

»Донеси ми бисера«, рече девојче други дан свом драгану. »Хоћу да мој врат њим окитим!»

»Шта ти пада на ум злато моје«, одговори млади рибар. »Како бих ја дошао до бисера? Не знаш ли ти, да сваки који бисер нађе и затаји од краљевића, да је тај на смрт осуђен.«

»Ти ме не љубиш«, рече девојче срдито. »Па добро, љубићу краљевића, тај има бисера«.

Рибар се уплаши. »Добро« рече он. »Донећу ти бисера! Лепшега но што га краљица носи. Ал ми остај само верна«.

И сујетно девојче доби бисер. Беше лепши и већи но у краљевића.

Кад једном опет закуца краљевић на врата и запита: »Хоћеш ли сада мој бисер?« Девојче се поклониле и готово подсмешљиво рече: »Лепа хвала краљевићу, али ја имадем лепшег бисера од тебе... Погледај га«.

После три дана паде глава рибарева под палашем. Бисер који је својој драгој поклониле, побледи, потамни, и распаде се у прах.

Девојче сеђаше на обали морској, погледале јој лутаху по неизмерној даљини. Беше бледо као смрт, уснице јој дркташе, груди јој болно јецање параше... тако сеђаше и нетремице гледаше у море. Анђеоло туге прође тим путем, и опази тужно девојче, како у немом болу јадује. — Анђеоло се сажали и поклониле јој сузу. Небројено капљица паде из њених очију и потону прштајући у море. Једнако се нов бисер вади из мора. Све су то горке сузе туге. Бисер су сузе — а сузе Бисер.

Беч, 27. јануара.

Превела с немачког
Јелка Прохаска.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 16. (29.) маја о. г. под председништвом своје начелнице, г-ђе Јулке *Радовановићке*. У овој седници су се на допис и позив Женског Друштва у Београду ради састанка за 22. мај о. г. и 30. годишње прославе своје за 21. мај о. г. пријавиле да ће ићи тамо о свом трошку одборкиње: г-ђе: Ангелина Ђ. Поповића са својом ћерком и потпомажућом чланицом Вером и својом синовицом и потпомажућом чланицом, г-ђицом Катицом Ђ. Поповићевом; М. Плавшићка, М. Оберкнежевићка и Адела Форкапић. — Пријава друштва „Змаја“, да су им правила одобрена од надлежне власти и да се друштво конституисало, као и позив друштва будимпештанског „Jó-szív“-а, узети су на знање, а извештај благајкиње, г-ђе Анке Пајевићке, да се уписала за редовну чланицу наше задруге председница Сентомашке Добротворне Задруге, велепоседница, г-ђа *Зорка Дунђерска*, узет је на повољно знање.

Госпић.

Прва скупштина ове најмлађе „Добротворне задруге Српкиња“ одржана је у недјељу 8. (21.) маја у просторијама Српске читаонице. Скупштину је отворила подпредседница привременог одбора г-ђа Милица Илић поздравивши сакупљене чланице добродошлицом и назначивши данашњи посао. По том замоли привременог тајника госп. дра Јована Јовановића, да прочита извештај о раду привременог одбора.

Из тајникова извештаја доносимо, да се је уписало 15 оснивача са 50 круна и 1 оснивач са 100 круна; редовнијех чланица 38 и помагача 32. Свакако лијеп успјех на самом почетку, али, нека нам се не замјери, што припомињемо и десно и лијево, да на том не треба застати, него својски и живо прегнути, како би задруга могла остваривати предузете задаће на правилима обилеженом пољу.

По тајникову извештају ови су оснивачи од мушкијех: преч. г. Исак Димић, пензионисани парох острвички, г.г. др. Јован Јованић адвокат, др. Богдан Стојановић (Загреб), Петар Пањковић мајор у пензији и равнатељ Српске Штедионице у Госпићу, Коста Кангрга трговац,

Милан Тркуља трговац, калуђер Исидор Рајчевић (Смиљан), Српска штедионица у Госпићу са 100 круна. Од женскијех ово су оснивачи: г-ђе: Јелена Ристовић, Милка Јерковић, Сава Димић Николина, Мара Михић, Јагода Вујиновић, Софија Дошен Манина (Почитељ), Босанка Крајиновић Јодина (Вребац), Милка Дошен Милојкова (Ш. Кула).

По прочитаном извештају приступило се је конституисању. За председницу изабрана је г-ђа Милка Јерковић, за потпредседницу г-ђа Милица Илић, за благајницу г-ђа Катица Гутеша, за тајника преч. г. Никола Мајсторовић професор и катихета на овдашњој гимназији. У одбор су изабране г-ђе: Смиља Гутеша, Јелена Кангрга, Софија Корица, Маца Орлић Митина, Јагода Вујиновић, Катинка Лапчевић за замјенице г-ђе: Олга Дракулић, Даринка Петровић и г-ђца Софија Ристовић. — У надзорни одбор изабрани су г. Милан Тркуља, г-ђца Ката Милашиновић, г-ђа Анђа Крајиновић. — У пороту су изабране г-ђе: Милева Станић, Мара Михић, Сара Максимовић и г-ђца Милица Пањковићева, а за замјенице г-ђа Милица Дубајић и г-ђца Маријана Орлићева.

Из извештаја тајникова разабрасмо да су прве скупљачице чланова, коју им је часну службу повјерио привремени одбор, биле г-ђе Софија и Маријана Ристовићеве, Милица Пањковић, Јелка Лишчева, Милица Корица и Маријана Орлићева. Истакао је тајник с похвалом г-ђицу Јелку Лишчеву, која је скупила на вјерењу г-ђе Милке Радеке 35 К и изнио лијепу њежност и племенитост ученица Српкиња на овдашњој вишој дјевојачкој школи, које за спомен на своју другарицу Љепосаву Орлићеву скупише 8 круна и дароваше „Добротворној задрузи Српкиња“. Вриједно је да изнесемо и именом те њежне другарице и племените Српкињице, да се и други у њих угледају. Ево их: Белка Цекић, Смиља Станић, Милена Гутеша, Велимира Корица, Јелена Кекић (из I. разреда); Марија Михајловић, Меланка Минић (II. разред); Милка Јелача, Анђа Сеја Крајиновић (из III. разреда); Смиља Илић, Милева Вујиновић, Софија Омчикус (IV. разреда).

Привременом одбору дата је разријешница и за овјеровљење записника изабране г-ђе: Јелена Кангрга и Анђа Крајиновић.

Тијем је свршен рад ове прве скупштине нашијех вриједнијех Српкиња. На њима је сад

и ако тешка али и угодна дужност, да раде и само раде. Ми мушки да боме, не можемо и не смијемо их оставити без наше помоћи, гдје буде требало па да њихов рад буде успјешан. У раду ће честите наше Српкиње гђе и гђеце наћи се као једна душа, њихов сложан и истрајан рад разгнаће многи облак, који би се наднио и на саму задругу и на наше домове, а утрће тако и многу сузу сиротиње, подићи из нејака и тмине и много српско дијете, итд. итд. да не износимо сваког начина њиховог рада, за којијем пријону. Гдје је сложна рада, ту је Божијег благослова.

Нека је нашијем Српкињама њихов почетак рада у „Добротворној задрузи“ — у добар и најбољи час!
„Србин“.

Стари Бечеј.

У четвртак 28. априла (11. маја) 1905. године одржана је редовна главна скупштина „Просветне Задруге Српкиња у Старом Бечеју“ и то — пошто је тај дан у дворапи средишње школе била седница редовне црквене скупштине — у просторијама Бачко-потиске штедионице, које је, ове године већ по други пут, Задрузи са највећом готовошћу уступио управитељ штедионички благородни Г. Др. Иван Влаховић.

Ова скупштинска седница била је сазвата још за 21. јануар (5. фебруар) т. г. по пошто се тада врло мален број чланица иступио, то је, на основу „Устава“ по други пут сазвата сада око Ђурђева-дне.

Председница гђа Емилија Јоцић отвара седницу, поздравља иступилене чланице и позива перовођу да у кратким потезима изнесе пред скупштину рад задруге прошле године.

Године 1904. одржала је „Женска Задруга“ 3 скупштинске и 8 одборских, свега 11 седница, у којима је претресано и решено неких 66 предмета.

У почетку године било је свега 38 чланица; у току те године једна се исписала, једна је умрла.

Умрла је госпођа Драгиња рођена Ачић, супруга високопречаснога господина окружног протопрезвитера и пароха старо-бечејскога Јована Бороте. Госпођа председница са неколико чланица била је у дому покојничиним те је ојађеном супругу и високоуваженом пароху ове „Женске Задруге“ изразила најдубље саучешће и жалост задругарица за изгубљеном сестром својом и више пута одборкињом задружном. Име покојничино је убележено у општу читуљу, уста-

јањем и тужним ускликом „вечна јој памет“ указује јој се почаст и спомен.

У почетку ове 1905. године исписала се, услед смрти мужа свога још једна чланица, тако да смо изгубили свега три чланице.

Но уписале се међутим нове четир чланице, и тако је почетком 1905. године било свега 39 чланица.

Имена чланица су ова:

Јелисавета дра Николе Белеслијина, адвоката; Милица Ђоке Богдановића, књиговође у бачко-потиској штедионици; Еуфимија дра Ивана Влаховића, адвоката и управитеља бачко-потиске штедионице; Олга дра Владана пл. Војновића, адвоката; Марија удова Гаванска; Мила Милоша Гаванског, општинског бележника; Емилија Милана Гагића, економа; Рахила Павла Дамјановића, умиров. учитеља; Милева Чедомира Дорословачког, трговца; Александра Косте Дражића, учитеља; Јулијана Данила Живковића, општ. благајника; Марија Стевана Жекића, умиров. учитеља; Јулка Шандора Ивановића, шефа паробродске станице; Јулијана удова Јовановић, велепоседника; Драгица Јована Јовића, умиров. ц. и к. капетана; Емилија удова Младена Јоцића, адвоката; Љубица удова Стевана Јоцића, трговца; Динка Петра М. Кекића, трговца и председника црквене општине; Даринка удова Ђуре Ковачевића, трговца; Јулка М. Константина, трговца из Вашархеља; Марија удова Емила Костића, трговца; Лепосава дра Паје Мартиновића, адвоката; Милева удова Глише Миковића, општ. подбележника; Иванка удова Милованова; Милана Љубомира Милованова, учитеља; Милева удова Томе Михајловића, трговца; госпођица Даринка Мравић; госпођица Ана Монастерли; Анка дра Милана Поповића, I. општ. лечника; Зорка Јована Поповића, учитеља и управитеља срп. вероисп. школа у месту; Софија удова Милана Поповића, грунтоначара; Софија Војина Поповића, апотекара; Султана Николе Петљанског, трговца; Лепосава Светозара Пирошког, учитеља; Савета Светозара Соколовића, штедионичког благајника; Меланија удова Мите Сомборског, мерника; Милева Јована Степанова, свештеника; Јелена удова Светислава Тајсића, мерника; Христина удова Ђуре Хаднајева, трговца.

Задруга је ове године имала четир питомице: 1) Христину Поповићеву, приправницу IV. год. учитељске школе у Сомбору, која је уживала

месечно по 20 круна припомоћи; 2) Катицу Вујић, приправницу III. год. исте школе, која је примала месечно по 30 круна припомоћи; 3) Ружицу Чиплић, ученицу женске грађанске школе у месту, која је уживала месечно по 10 круна, и 4) Катицу Божићеву, која је учила шав на машини овде у месту и примала месечно по 2 К 65 п. припомоћи.

Прве две питомице су свагда сведоџбом доказале, да су са добрим успехом училе.

За почасну чланицу изабрана је врла Српкиња гђа Савка дра Јове Суботића, која је поздрављена о 70 годишњици живота јој овим брзојавом: „Слава и хвала звезди нашој водиљи, неуморној поборници за славу и напредак милога нам народа“.

У спомен 30 година од постанка ове Задруге послато је као дар „Колу српских сестара“ у Београд 50 круна; исто толико и срп. женској задрузи св. мајке Ангелине у Будимпешти на женски интернат.

И ове је године покљоњено школској деци књига у вредности око 12 круна.

Последње суботе одржан је годишњи редовни парастос преминулим чланицама.

Хтела се одржати забава о вел. Госпојини, затим други дан Божића, но морала се оба пута одгодити због непредвиђених околности.

Перовођа је прегледао рачунске књиге и поднео овај извештај:

Примање је у години 1904. години:

1) Готовина књигом године 1903.	29 ф.	72 н.
2) Чланарина	157 "	80 "
3) Извађено из штедионице	240 "	— "
4) Разно	2 "	— "
Свега	429 ф.	52 н.

Издавање:

1) Припомоћ Христини Поповић	100 ф.	— н.
" Катици Вујић	150 "	— "
" Ружици Чиплић	40 "	— "
" Катици Божић	15 "	84 "
2) Плата послужитељци	24 "	— "
3) Милостиње	36 "	— "
4) „Колу срп. сестара“ у Београду	25 "	— "
" „Мајки Ангелини“ у Бпешти	25 "	— "
5) Државни порез т. зв. еквивалент	6 "	40 "
6) Кољиво за 1903. и парастос 1904.	23 "	43 "
7) Штампариијама	7 "	— "
8) Књиге за школску децу	6 "	67 "
9) Књиге од Срп. књиж. задруге	3 "	— "
10) Поштарина	2 "	54 "
11) Орман и друго	12 "	50 "
Свега	477 ф.	38 н.

Када се упореде обе своте излази да је благајкиња издала 47 фор. 86 новч. више него што је примила, тај вишак издавања подмирила је од свога новца, да не би морала крњити капитал у штедионици уложени.

Новац у бачко-потиској штедионици уложени износио је крајем године — кад се одбије потраживање благајничино — у крунама 10,897'39.

Пошто су сви рачуни тачни и исправни госпођи благајкињи даје се опросница на рачуне за годину 1904.

За тим је госпођа председница како у своје име, тако и у име свију часника задружних захвалила се на досадањем поверењу и позвала је скупштину, да у смислу §. 14. „Устава“ приступи избору свију часника. Сва скупштина акламацијом бира и на даље за идућу 1905. годину за председницу госпођу Емилију Јоцић (20-ти пут), за потпредседницу госпођу Еуфимију Влаховић, за благајкињу госпођу Христину Хаднађеву, (која је госпођа од 6. марта 1883. непрестано благајкиња), и за перовођу господина Јована Степанова.

У одбор су изабране тајним гласањем ове госпође: Анка Поповића, Лепосава Мартиновића, Милева Степанова, Марија Гаванска, Меланија Сомборска, Милица Богдановића, Марија Жекић, Марија Костић.

Умољене су госпођа Еуфимија Влаховић, потпредседница и госпођа Јулка Живковић, да, пошто ће ићи на прославу 25. годишњице „Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња“, најтоплије поздраве и честитају ту славу председници новосадске Задруге благородној госпођи Јулки Радовановић, исказу наше најискреније жеље и однесу сестрински наш поздрав.

Ружица Чиплићева, која је добијала месечну припомоћ само до маја месеца ове 1905. год. на молбу матере јој удове Софије Чиплић, добија исту толику припомоћ (10 К месечно) за мај и јуни 1905., а и за целу идућу школску годину, јер питомица Христина Поповић ове године свршава, те ће на њено место моћи Ружица Чиплић доћи.

Затим је претресан „предрачун за 1905. г.“ и узето за начело то, да се од сада мање даје на припомоћи приправницама за учитељице и забавиље, већ да се обрати већа пажња на друге струке. Ми на пример у месту немамо веште шваље за боље и свечаније женско одело, него тај новац иде већином у туђе руке, за то би се

могла потражити једна вештија шваља, која би била вољна да оде у престоницу или у друго које место, да добро изучи и шав и кројење, па да се настани или овде или у другоме коме већем српском месту. Мода је отела мах и код наших ратарских девојака и док ми војујемо против таке моде и тражимо јој лека, дотле лепе наше паре одлазе у туђинске џепове. Зато је

радо прихваћена мисао „Привредникова“ и о њој је дуго и озбиљно претресано, те ће се заиста приступити лепом примеру Панчевкиња и према приликама и новчаним средствима потпомагати тај покрет.

За поклон школској деци решено је да се узме лепа књижица у издању богословског друштва „Слоге“ под насловом: „Ускре“ и то 100 комада.

Добротвор српски. У последњем броју саопштили смо, да је *Тоша Илић* умро; сад јављамо, да је † Тоша Илић *ославио Привреднику 2000 К.*, Црквеној Општини вуковарској 2000 К, Српском Певачком Друштву *Јавору* у Вуковару 500 К, Матици, Позоришту и Српској Великој Гимназији у Новом Саду по 100 К. Бог да му душу прости!

Српски учитељски конвикт у Нов. Саду одржао је своју овогодишњу редовну скупштину 27. јуна (10. јула) о. г. у просторијама срп. више девој. школе а пре тога обавио се, као обично, у св. николајевској цркви парастос покојним добротворима и члановима.

Овај наш хумани и просветни завод стао је већ на своје ноге и припело је време, да се може сам собом издржавати; али не може још да се развија и да постигне оне цели, које су му намењене; а најме, не може да појевтини примање питомаца и не може бесплатно да узме ни једно сироче, нашто је својим правилима упућен. Завод овај још треба народне потпоре и милостиве деснице. Он је само толико успео, да није ником ништа дужан и да има своју кућу и свој намештај, у вредности од 100 хиљада круна. Ми се радујемо и овој појави, што се у нашем кругу с ове стране створио бар један јаван завод, који може данас да се издржава без туђе милости.

Освећење друштвене заставе. На Петров-дан о. г. била је лепа *Бањалука* средиште српске песме и српског весеља. Тамо се искупило тога дана шест певачких друштава: из Ниша, Београда, Шапца, Загреба, Санског Моста и Прједора; да прославе освећење заставе свога седмог брата у Бањој. Луци, које се назива: „Јединство“. Заставу је осветио сам епископ бањалучки госп. Евгеније Летица, а слава је трајала три дана. Браћа се изгрлила и изљубила и са лепом успоменом разишла.

Дом за сиротне ђаке у Београду. На београдском универзитету основали су ђаци фонд за потпору сиротних ђака. Тај фонд умолно је београдску општину, да му уступи места, да зида Дом за те ђаке и општина је уступила за то два простора у Душановој улици.

Одличан ђак. Син нашег учитељског савруга, Стевана *Нађвинског*, из Срп. Вел. Сентмиклуша, положио је ове године у Бпешти с одликом испит у оријенталној трг. академији. Овај млади Србин говори 8 језика и продужиће своје науке у Паризу и у Немачкој, те ће нам временом служити на дику и понос. Честитамо њему и родитељима на тако лепом успеху.

Срби у Америци, подигли су себи у *Вилмердинг Па.* нову српску православну цркву, коју је осветио руски владика Тихон. — У *Доугласу* пак основали су српску *читаоницу и књижицу*. Те нам појаве пружају утехе, што видимо, да се онај део нашег народа, који се хлеба ради одселио у те далеке крајеве, не жели губити за увек, него тражи пута и начина да се и у тој далекој туђини одржи у својој вери и народности.

Прилог алумнеуму. Гђа *Кашинка Вукићевић* председница Добротворне Женске Задруге у Сомбору, у место венца своме покојном оцу *Пери Вукићевићу*, приложила је 50 К Алумнеуму Српске Учитељске Школе.

Забаве. Добротворна Задруга Српкиња у *Бос. Петровцу* у спомен славу српског песника Ђуре Јакшића, приредила је забаву 19. јуна (2. јула) о. г. у корист оснивања српске женске радничке школе.

Верени. Наша претплатница, г-ђица *Олга Радочај* из Беча, верила се с г. *Јовом Вујићем* из Сомбора.

Г. *Душан Хорват*, апотекар из Кумана и син овдашњег умировљеног учитеља г. Радослава Хорвата, верио се с г-ђицом *Ружицом Маркушевом*, врлом ћерком угледног грађанина и трговца меленачког, г. Милана Маркуша. Сретно!

Венчани. Г-ђица *Милица Ралићева*, учитељица из Беле Цркве у Србији, а родом из Шашинаца у Срему, венчала се 3. (16.) јула о. г. с госп. Лазарем *Јовановићем* п. шумаром из Бајине Баште у Србији. Сретно!

Нове срп. земљорадничке задруге основане су: у Торњи (чанад. жупанија), Ривици (Срем), Грачацу (код Госпића), Ст. Паланци (Бачка), Тур Бечеју, Кечи, Краљевцу, Нађфали (Банат), Бремену

(Барања), Бузети (Банија). Са овима имамо сад срп. земљорад. задруга у Срему: 61; у Лици: 15; у Бачкој: 38; у Банату: 50; у Барањи: 5. Свега: 170; а то је врло леп успех за ово кратко време, како се на томе у нас почело радити. Ваљало би тако да се ради у нас и у подизању и оснивању Добротворних Задруга Српкиња, па да са овим задругама заједнички порадимо на просветном и привредном подизању нашег народа, јер само заједничком снагом мушког и женског дела можемо напред коракнути.

Привредник (друштво) има великих заслуга за подизање ових земљорадничких задруга и за смештање шегрта српских. Сад су и наше Добротворне Задруге ступиле у савез с Привредником, те ће отуда зацело понићи бољи напредак и у женским круговима, јер ће пример и лепа поука много што-шта изменути и поправити.

Последњи конгрес (осми) Српских Земљорадничких Задруга који је одржан о. г. у Дарувару 17. и 18. маја увидео је, да треба у друштво за привреду и просвету узети и женску народну страну, те је и донео оваку резолуцију:

„Увјерен потпуно о томе да прекомјеран раскош — који се у душу народну увукао и од кога нам болује цијело тијело народно — раскида имовину и снагу народну, да је у многим и многим нашим мјестима повод раскућавању и расељавању народа, да у многим крајевима управо у пропадање наш народ води. — Осми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга меће на срце у првом реду свима задругарима, а затим свима осталим Србима свуда, да се чувају и клоне раскоша, да га остављају и напуштају, а напротив да сав рад и све своје дјелање удешавају тако, да нам снага наша народна буде велика, јака, способна за одолијевање свакој сили, сваком ударцу, упереном против сваког појединог и свију заједно.

У великом и важном томе послу света је дужност народне интелигенције, да предњачи не само науком већ и примјером своје народу.

Осми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга не сумња ни мало да ће народна интелигенција, која је у досадањем привредном покрету и раду нашем показала љубави и воље на привредном покрету и раду нашем, показала љубави и воље за привредним снажењем и подизањем народа нашега — заиста народу предњачити и упућивати га у свему, што га његовом добру води, а нарочито у сузбијању највећег зла и најопаснијег непријатеља народног — раскоша, штетних обичаја и сваковрених народних порока.

Београдска општина за добротворне цели. Одбор београдске општине решио је, да даде у помоћ Дому за ученице средњих школа 2500 динара, Женском друштву Књагиње Љубице: 300 дин.; Материнском Удружењу: 3000 дин. Осим тога плаћаће овом удружењу за свако дете месечно по 20 динара и даваће бесплатно стерилизовано млеко за одојчад.

Десетогодишњица Српске Банке. 1-ог јула 1905. године, дакле равно пре 10 година, отпочела је Српска Банка у Загребу свој рад; а данас имадемо већ више од 100 чисто српских новчаних завода са управним имањем од преко 100 милијуна круна. Осим тога имадемо око 170 српских земљорадничких задруга и т. д., а од сад ће се, а и мора се ако Бог да и у нас и лакше и боље и брже напред. Дај Боже!

Бијељинке. Јавили смо већ, да се у Бијељини (Босна) покреће мисао, да се и тамо оснује Добротворна Задруга Српкиња; сад читамо у сарајевском листу „Српској Ријечи“, да су наше Бијељинке имале већ своју скупштину 15. маја о. г. и да су под председништвом вредне покретачице и учитељице, госпођице *Јованке Адамовићеве*, претресли и утврдили правила, која ће скорим отићи земаљској влади на одобрење, те ће тако Бијељина бити обogaћена са још једном српском уставом. Добротворна Задруга Српкиња, која ће поред певачког друштва, трговачког удружења, гимнастичног друштва и подбора „Просвјете“ поћи лепшој будућности. Радујемо се, што смо чули, да у Добротворну Задругу Српкиња ступају и наше сестре Муслиманке.

Земљотрес у Скадру. Наша браћа Срби у Скадру јако су пострадали са осталим скадарским живљем од последњих честих и многих земљотреса; поред домова, порушена им је и црква и школа и они се обраћају молбом на сав наш свет, да им прилозима својим притече у помоћ. Они моле, да се образују одбори за прикупљање прилога. Ако ко у том погледу хоће да се обавести, нека се обрати писмом на председника скадарског одбора за прикупљање г. *Обрада Поповића*, свештеника (Scutari d' Albania), а ко жели новац послати, нека га пошаље на благајника тог одбора, г. *Арсу Беровића*, трговца у Скадру.

ЧИТУЉА.

† Јанко Веселиновић. На Видов-дан сахрањен је у Глоговцу, месту рођења свога, *Јанко Веселиновић*, један од најугледнијих данашњих српских приповедача. Покојни Јанко одликовао се сликањем сеоског народног живота у Србији, и у том је послу стао на прво место. Његових приповедака имамо данас преведених на руском, немачком, па и другим страним језицима. И тај изврстан приповедач наш, тај понос народни морао је, ето, да отиде с овог света онда, кад је најбоље почео обделавати нашу сиромашну књижевност. Вечан му спомен!

† Сима Спида. Овдашња одлична породица Кодина изгубила је свога доброг и угледног зета Симу Спида, капетана дунав. паробродског друштва у 45. г. живота. Покојни Сима беше родом из Земуна и ступио је још као дете у бродаре и сам се образовао и рано доспео до високог

чина. Говорио је 9 језика. Често је долазио у Нови Сад у своју родбину и ту га је научио поштовати и волети многи наш свет. Лака му црна земља!

† **Милорад Коњовић.** Наш угледни свештеник молски г. Ђорђе Коњовић, изгубио је 17. јуна о. год. свог мезимца Милорада у 7. год. живота, којом приликом је г. Светислав Удовички, студент више аграрне академије, изговорио као утеху ојађеним родитељима ове речи:

Ох станите људи,
Без срца у груди...
Шта хоћете с њиме, реците ми само?
Ах гробари знадем: »Да га затрпамо«,
У ту ледну раку, то невино чедо.
О, зар си се, Миде, света већ нагледо?!
Зар те никог, Миде, није било жао,
Ког си својим драгим, својим милим звао?
Зар пољане цветне, мирисаво цвеће,
Ни то твоја душа, срце више неће?
Па зар тако, Миде, без збогом без речи,
А бабино срце ко ће да излечи?!
А дедине ране, ко ће видат' лане?!
О, а мама, мама која ћ' сваког дана,
Зором кад се сунце рађа и исходи,
Питати га увек уздахом с усана
Где је моје сунце што га ја роди?!

Па куда ћеш, Миде, ком си пош'о крају,
Ти анђели мали куда летет' знају?
Куда летет' знају па се и не врате,
Шта их вуче тако у те краје златне?
Та и сунце зађе, месец, звезде сјајне,
Ал се опет јаве у сред зоре бајне.
А када ће твоја зора да нам сине,
Туга срца нашег кад ће да умине,
Ох, никада, никад у гроб ћемо с тиме.
Зар то небо плаво толко крије чара,
Да синовљу љубав за навек обара?
Али тамо, тамо у сред неба тога,
Ка љубави жури и позиву Бога
Да у рају тамо с анђели другари,
Сад провађа живот лепши него стари.
О, па збогом, Миде, нама није лако,
Али Бог је, Бог је, Бог је хтео тако!

† **Јелена пл. Зако.** Велики жупан града Вршца и Панчева, г. Милан пл. Зако, изгубио је скорим своју добру мајку *Јелену удову пл. Зако* у Сомбору у њеној 80. год. живота. Вечан јој спомен!

† **Драгиња Панић рођ. Бијелановић** преминула је у Задру 20. јуна (3. јула) о. г. у 46. години свога живота. Покојница је била ваљана и вриједна домаћица, а у сваком погледу примјерна супруга. Била је до смрти своје редовна чланица »Добротворне задруге Српкиња Задаркиња« и ревносна претплатница »Женског Свијета«, те је вриједно и пажљиво пратила рад женских задруга. Ове је године била изабрана

за потпредседницу у управном одбору задруге, те се је за ово и ако кратко вријеме показала врло савјесна и брижљива одборкиња. Колико је она љубљена била свједочи оно искрено саучешће, којим је при погребу ожаљена. Многи су вијенци красили јој самртни одар, а међу овима је био и један врло красив, којим су Српкиње Задаркиње хтјеле да покојници искажу љубав и поштовање. Нека Бог утјеши ојађена јој супруга Јову, а покојници била лака црна земља и вјечни спомен међу нама!

† **Лепосава Димићева.** Немила смрт отрже прошлог месеца из наручја сестрама: Јелки и Даринки Димић, срп. нар. учитељицама у Парага (Бачка), њихову милу сестру, *Лепосаву* у раној младости, тек у 22. години живота. Бог да јој даде рајско насеље!

† **Олгица Лончар-Трбојевић.** Наша врла сарадница, г-ђа Драга Лончар-Трбојевић, изгубила је своју милу ћерку Олгу у петој години живота, од које је толико утехе и радости очекивала. Ми учествујемо у тузи материној, а анђелчету малом довикујемо: Мир пепелу твоме!

† **Амфилокије Еремић.** У четвртак 23. јуна (6. јула) о. год. упокојио се у Мартоношу, код својих синоваца Влајка и Шандора, умировљени игуман манастира Шишатовца у 87. години живота. Беше то слика правога светитеља поштована и уважена старина. Бог да га прости!

† **Вукосава Миладиновић,** врло добра ученица III. раз. срп. више девојачке школе новосадске, а ћерка пок. салашког учитеља Глише Миладиновића, упокојила се, после кратке и тешке болести 23. јуна (6. јула) о. г. у 14. год. живота. Њене су је другарице, што се затекле још у Новом Саду, опојале и са својим наставницима отпратиле до вечне куће и окитили јој вечну кућу лепим венцем свежа мирисна цвећа. Бог да јој душу прости!

† **Лаза Богдан,** 17. (30.) јуна о. г. упокојио се у Вел. Кикинди код свога родитеља Марка Богдана, млади турско-бечејски трговац Лаза Богдан у 27. години живота, оставивши за собом младу жену са ћерком. Покојни је Лаза био одушевљен Србин и јавни борац, те је у тим јавним борбама и задобио клицу болести своје, од које је и подлегао. Ми жалимо тај млади живот, јер их је данас мало, који се знају одушевљавати за јавне послове; а жалимо и родитеље, што су изгубили у Лази своју велику потпору. Бог да га прости!

ПРОСВЕТА.

Српске више девојачке школе у Новом Саду, Панчеву и Сомбору довршиле су школску 1904.

—1905. годину крајем јуна месеца о. г. по нов. к. и издали су јавно своје штампане извештаје из којих вадимо ове податке:

1. У новосадској је било уписано редовних: 109, приватних 21, свега: 130. Од редовних је изостало: 8, а испитано свега: 109. Од испитаних је било: 5 одличних, 20 врло добрих, 48 добрих, 21 довољна, 13 недовољних, а 3 слабе. Од уписаних су биле: 125 Српкиње правосл. вере, 3 Хрватице рим. к. вере и 1 Рускиња унијатске вере.

2. У панчевачкој је било уписано: 79 ред. и 1 прив. свега: 80. Од ових је изостало од школе 2 ученице, а испитано: 73. Међу испитанима је: 15 одличних, 22 врло добре, 16 добре, 17 довољне, 1 недовољна и 2 слабе. Све су Српкиње правосл. вере, изузимајући 1 Мађарице рим. к. вере.

3. У сомборској је било уписано: 61 ученица и све су редовне. Од њих је изостало 4. Од уписаних ученица су 1 Мађарица рим. кат. вере и 1 Јеврејка. Испитано је: 57 ученица и од тих су: 9 одличне, 14 врло добре, 19 добре, 7 довољне, 5 недовољне и 3 слабе.

Универзитет београдски обогачен је новом умном снагом из наших крајева. *Др. Јован Радонић*, библиотекар Матице Српске у Нов. Саду изабран је за ванредног професора за историју средњег века. Честитамо њему и универзитету.

КЊИЖЕВНОСТ.

Несавесност најмлађег српског научара.

Пре неколико месеци положио је Г. М. Ђурчин докторат из германистике и тиме стекао формалну највишу квалификацију у томе предмету. Колико је мени познато, он је данас јединац те врсте у нас. Није онда толико ни чудо, што такве прилике занесу младу главу. Само што ни тај занос не сме засенити очи човеку, да превиди истините податке т. ј. он баш најмање треба да се служи неистинама у раду своме. А Г. М. Ђурчин је то учинио. У Бр. 103. (XIV, 9.) Српског Књижевног Гласника написао је он приказ мојега превода, „Капуцинове беседе из Шилерова »Валенштајнова табора«“.

На тај приказ сам мислио да одговорим стварно и обазрем се на све замерке, те сам се обратио Г. уреднику Српског Књижевног Гласника са молбом, да ми за то уступи места, али сам добио овај врло учтиви одговор: »част ми је одговорити да ми је врло жао што не бих могао штампати у С. К. Гласнику ваш одговор на приказ Г. Ђурчина, ако бисте га послали — Павле Поповић.« Како према томе ни самом уредништву споменутог књижевног листа није стало до тога, да добије основу за објективан суд свој и својих читалаца, то и не мислим више у том смислу сада још одговарати и зато, што је Валенштајнов тридесетогодишњи рат у српској књижевности истом сад у јеку (у 10. години), а судбина гони канда тога јунака, да и после 300 год. наново започиње и свршава оно,

чиме је име своје у историју урезао. Па кад се сврши и овај посао, доћи ће време да се и о томе састави историја. Читаоцима српским пак износим горњи факт, нека суде о коректности свачијих поступака.

Али је Г. М. Ђурчин у своме приказу задро и у друга питања, на која му морам сад већ одговорити. Он је у часу наступа мегаломаније том приликом потрпао целу Матицу у топ и пребацио у Београд. Ту је и његових бивших наставника, којима се он тако захваљује. Но и то је опет његова ствар, као што је и оно ствар личнога укуса, хоће ли он своје стихове и научне радове послати Матици или не, јер »ко се боји врабаца, нек не сеје проје« — вели наш мудри Вук.

Ну, наводећи »Оцене чланова књижевног одељења и одбора наridoшле рукописе« вели Г. М. Ђурчин на 710. стр. С. К. Гл. тог: »Живојновић је на то у рецензијама наведене грубе погрешке исправио или земенио другима, а остало оставио као што је, и тако »прерађено« имамо у најновијој свесци Летописа 20 пуних првих листи рђава превода из разних делова »Валенштајна«, »За спомен стогодишњице од смрти песникове«. Те »годишњице« великих људи заводиле су већ често уреднике наших листова, да приме свакојаке ствари; — Ми знамо да је г. Живојновић ванредно плодан писац стихова и да их за последњих година није нико више написао од њега; он је начинио у Новом Саду читаву фабрику стихова, а пронашао је и неке чудне начине за протуривање и за рекламу својих »радова« — Него о тим новосадским књижевно-шпекулативним фирмама, којима на челу стоје књижари Браћа Поповићи, требало би такођер једанпут озбиљно повести реч.«

На те ставове имам ово да одговорим.

»Одломци из Шилерова Валенштајна« примљени су за Летопис под бр. 161/К. О. VIII. 1902. О томе се је Г. М. Ђурчин могао уверити из »Рада и именика М. С.« г. 1903. II. додатка стр. 8., те не стоји дакле да су овде »годишњице« великих људи завеле уредника, него је то тек после редакциони одбор решио по свој прилици из разлога, што се суд његов о томе преводу није слагао са судом Г. М. Ђурчина, као што сам се уверио на своју утеху да и други паметни људи друкчије суде, него Г. М. Ђурчин.

У »Раду и именику М. С.« 1902. II. додатка стр. 27. рекао је Г. Савковић: »У првој својој оцени ми смо Живојновићу забавили, што није загледао у коментар. Сада је, види се, употребљавао коментар, и превод свој пропраћа тумачењем, и то не само стварним него и језичким. Против стварног тумачења немамо ништа да приметимо. Језичко тумачење је — по нашем уверењу — излишно.« Стр. 28. »Ако би преводилац био вољан, да усвоји ове наше опаске, па да свој превод поправи, не бисмо били про-

тивни, да се овај превод овако у одломцима — награди и штампа у »Летопису«.

После тога су настали обични преговори и превод је примљен и са стварним, стихотворским и језичким тумачењима — и показало се ево да ни ова нису била »излишна«, јер се нађе ето по нешто, што ни Г. М. Ђурчин не разуме.

Не стоји дакле ни то да сам ја исправио само „грубе погрешке“, него сам свога критичара у свему обавестио и задовољио, а то је он потврдио тиме, што је примио мој превод. То је осетио и Г. М. Ђурчин и зато му је онда било потребно да и форум омаловажи, пред који сам ја изашао, а он се боји да изађе. Али то је опет ствар његова метода, као што је и оно прво методски »Kniff«, да је превод примљен »за спомен стогодишњице«.

На моју жалост и против моје воље мој превод по жељи Г. уредника »Летописа« није штампан онако, као што је примљен, него су све примедбе изостале, те је тако добио места Г. М. Ђурчин да место мене проговори. О томе опет сведочи рукопис, који ми је у рукама.

Из горњег се види дакле, колико је савесно поступио Г. М. Ђурчин, кад је проговорио о ствари. Али он је говорио и о оном, што не спада на ствар овде. И ту је био још несавеснији.

Што се тиче моје фабрике стихова, јављам могућим радницима таквих фабрика да у њој нема ни за кога упражњена места, јер: *„Ich ess' meine Kälber selber“*, а најмање за Г. М. Ђурчина, јер о његовим стиховима смо већ чули суд. Ми смо досада знали да људи пишу прозу у стиховима и поезију у прози, а он је први, који је пронашао, да се могу писати и »стихови у прози«, и »игре речима — сасвим разрешене« — те га ја у својој фабрици никако не бих могао употребити.

А што се тиче »чудних начина за протуривање — и рекламу«, позивам се на штампане огласе своје, који се завршују у последњем издању (Бр. 4. Женског Света 1905. стр. 96.): *»готов сам, где треба, и жриве да принесем. Књижницама сиромашних српских школа и других просветних установа даћу по један примерак од сваке (у вредности око 8 К) на поклон. И са тога ме Г. М. Ђурчин назива „књижевно-шпекулативном фирмом“. Треба-ли веће несавесности од шаке шврдње. А да то није нова мисао у мене, изазвана нерастуреном гомилом књига, нека посведочи »Конференција у Матици Српској о »књигама за народ« — где сам ја истакао и ту мисао, иако није ушла у књижицу о тој конференцији: да би требало да Матица и поклони књигу, где је не може за новац протурити. Што Матица није усвојила, то сам ја, иако нисам још ни трошак за штампање покрио, ипак почео ево изводити, а о том нека посведочи књижара Јакова Х. Трифковића у*

Сарајеву, којој сам око 200 својих књига ставио на расположење и послао, да их о свом трошку на поклон разашље босанским школама — осим других.

Господи око С. К. Г. пак нека служи на утеху да им нисам створио никакву конкуренцију, јер као што право рече Г. уредник Српских Трговачких Новина у бр. 18. год. 1905. под натписом: *„Нек се зна и нек се зацмаш!“* »наше књиге одавде не могу често пута ни у 2 егземплара да пређу преко Саве (о чему би проф. Ј. Живојновић знао доста причати)« — потврђујем му ево то и више: *у Србију ниједан примерак својих књига нисам послао за новац.*

Цео поступак Г. М. Ђурчина пак изазива ми мисао, да у нас хоће да се извргне у систем: да млади људи на тај начин теже да направе каријеру, што се о коме на све оне, који су до њих што радили и проглашују све незналицама и себичњацима. Ако је то некеме и упалило, не треба заборавити, да није свакоме све дозвољено.

У Новом Саду на Константина и Јелену 1905.
Јован Живојновић.

Одговори.

Госпођи **Олги С. Зеновић, Сан-Франциско.** Примили смо претплату за Ваших шест претплатника за ову годину у своти од 4 долара и јављамо, да је та свота довољна за шест претплатника. Хвала Вам! Очекујемо Ваш допис и јављамо Вам, да се никакве учитељице нису на нас обраћале ради Ваше адресе, то је морало ићи другим путем. Поздрав сестрама чланицама Ваше Добротворне Задруге.

ПРЕТПЛАТНИЦИМА.

Издајемо овом приликом два броја уједно 7. и 8. број, а 9. број ће изићи у редовно време, 1. септембра о. г. Ово чинимо стога што се многи претплатници разилазе у ово доба те не добијају уредно бројеве, а и зато, што и наш уредник хоће да се одмори од напорних послова. Но молимо овом приликом врло лепо све оне претплатнике, који нам још нису послали претплату, да то учине бар до септембра месеца, да им не морамо обуставити лист.

Нови Сад, 1. јула 1905.

Уредништво.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Добротворна Задруга Српкиња Иришкиња, изволела ме је обрадовати ускршњим даром од десет круна, на чему се ја потписана најтоплије захваљујем.

У Карловцу, 28. јула 1905.

Увек захвална

Љубица Шундуковић,
прин. II. тек.